

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 31. 10. 2018
COM(2018) 728 final

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

o vykonávaní dohôd o voľnom obchode

1. január 2017 – 31. december 2017

{SWD(2018) 454 final}

TABUĽKA 1	PREHLAD	DOHÔD	ZAHRNUTÝCH	V TEJTO	
	SPRÁVE (ČASŤ 1)				2
TABUĽKA 1	PREHLAD	DOHÔD	ZAHRNUTÝCH	V TEJTO	
	SPRÁVE (ČASŤ 2)				3
1.	ÚVOD				4
2.	PREHLAD HLAVNÝCH ZISTENÍ				8
3.	DOHODY O VOĽNOM OBCHODE „NOVEJ GENERÁCIE“: JUŽNÁ KÓREA, KOLUMBIA – EKVÁDOR – PERU, STREDNÁ AMERIKA, KANADA				14
3.1.	DOHODA O VOĽNOM OBCHODE MEDZI EÚ A JUŽNOU KÓREOU				14
3.2.	OBCHODNÉ DOHODY EÚ S KOLUMBIOU, EKVÁDOROM A PERU				16
3.3.	DOHODA O PRIDRUŽENÍ MEDZI EÚ A STREDNOU AMERIKOU				19
3.4.	Komplexná hospodárska a obchodná dohoda (CETA) medzi EÚ a Kanadou				20
4.	PREHLÁSENÉ A KOMPLEXNÉ ZÓNY VOĽNÉHO OBCHODU (DCFTA)				23
5.	DOHODY O VOĽNOM OBCHODE „PRVEJ GENERÁCIE“				27
5.1.	Švajčiarsko				27
5.2.	Nórsko				28
5.3.	Stredomorské krajiny				28
5.4.	Mexiko				30
5.5.	Čile				31
5.6.	Colná únia s Tureckom				32
5.7.	Dohody o stabilizácii a pridružení s krajinami západného Balkánu				33
6.	DOHODY O HOSPODÁRSKOM PARTNERSTVE S AFRICKÝMI, KARIBSKÝMI A TICHOMORSKÝMI ŠTÁTMI (AKT)				34
6.1.	Dohoda o hospodárskom partnerstve s Juhoafrickým rozvojovým spoločenstvom (SADC)				35
6.2.	Dočasná dohoda o hospodárskom partnerstve s východnou a južnou Afrikou				36
6.3.	DHP s Karibským fórom štátov AKT (CARIFORUM)				36
6.4.	Tichomorská DHP a jednotlivé DHP s Ghanou, Pobrežím Slonoviny a Kamerunom				36
7.	OBCHOD A TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ: AKTUÁLNE INFORMÁCIE O NEDÁVNÝCH AKTIVITÁCH				38
8.	V CENTRE POZORNOSTI: AGROPOTRAVINÁRSKY OBCHOD V RÁMCI DVO				40
9.	AKTUÁLNE INFORMÁCIE O PREBIEHAJÚCICH A BUDÚCICH ČINNOSTIACH				43
10.	PRÁVNE PRESADZOVANIE ZÁVÄZKOV				45
	PRÍLOHA 1 – VYUŽÍVANIE PREFERENCIÍ NA DOVOZ DO EÚ				46
	PRÍLOHA 2 – VYUŽÍVANIE PREFERENCIÍ NA VÝVOZ Z EÚ				47
	PRÍLOHA 3 – ZOZNAM SKRATIEK				48

TABUĽKA 1 PREHEAD DOHÔD ZAHRNUTÝCH V TEJTO SPRÁVE (ČASŤ 1)

<u>Dohody o voľnom obchode (DVO) „novej generácie“</u>	
Partner	Uplatňuje sa od
DVO medzi EÚ a Južnou Kóreou	1. júla 2011
DVO medzi EÚ, Kolumbiou, Peru a Ekvádorom	1. marca 2013 pre Peru; 1. augusta 2013 pre Kolumbiu; 1. januára 2017 pre Ekvádor
DVO medzi EÚ a Strednou Amerikou	1. augusta 2013: obchodný pilier sa uplatňuje vo vzťahu k Hondurasu, Nikarague a Paname, 1. októbra 2013: Kostarika a Salvádor; 1. decembra 2013: Guatemala
Komplexná hospodárska a obchodná dohoda (CETA) medzi EÚ a Kanadou	21. septembra 2017
<u>Prehliedené a komplexné zóny voľného obchodu (DCFTA)</u>	
EÚ – Gruzínsko	1. septembra 2014, platnosť nadobudla 1. júla 2016
EÚ – Moldavsko	1. septembra 2014, platnosť nadobudla 1. júla 2016
EÚ – Ukrajina	1. januára 2016, platnosť nadobudla 1. septembra 2017
<u>Dohody o voľnom obchode „prvej generácie“</u>	
Partner	Uplatňuje sa od
Colná únia medzi EÚ a Tureckom:	dohoda o pridružení podpísaná v roku 1963; záverečná etapa colnej únie dokončená 1. januára 1996
EÚ – Švajčiarsko	1972
EÚ – Nórsko	1. júla 1973
EÚ – Izrael	1. januára 1996
EÚ – Jordánsko	1. mája 2002
EÚ – Palestína ¹	1. júla 1997
EÚ – Tunisko	1. marca 1998
EÚ – Maroko	18. marca 2000
EÚ – Libanon	1. marca 2003
EÚ – Egypt	21. decembra 2003
EÚ – Alžírsko	1. septembra 2005
Globálna dohoda medzi EÚ a Mexikom	DVO pre tovar sa uplatňuje od 1. júla 2000. DVO pre služby sa uplatňuje od 1. marca 2001.

¹ Toto označenie nemožno vykladať ako uznanie Palestínskeho štátu a nie sú ním dotknuté pozície jednotlivých členských štátov k tejto otázke.

TABUĽKA 1 PREHEAD DOHÔD ZAHRNUTÝCH V TEJTO SPRÁVE (ČASŤ 2)

<u>Dohody o voľnom obchode „prvej generácie“</u>	
Partner	Uplatňuje sa
Dohoda o pridružení medzi EÚ a Čile	od 1. februára 2003
DSP medzi EÚ a bývalou Juhoslovanskou republikou Macedónsko ²	dočasná dohoda o obchode od 1. júna 2001
DSP medzi EÚ a Albánskom	dočasná dohoda o obchode od 1. decembra 2006
DSP medzi EÚ a Čiernou horou	dočasná dohoda o obchode od 1. januára 2008
DSP medzi EÚ a Srbskom	dočasná dohoda o obchode so Srbskom: od 1. februára 2009; pre EÚ: od 8. decembra 2009
DSP medzi EÚ a Bosnou a Hercegovinou	dočasná dohoda o obchode od 1. júla 2008
DSP medzi EÚ a Kosovom ³	od 1. apríla 2016
<u>Dohody o hospodárskom partnerstve (DHP)</u>	
Partner	Uplatňuje sa
EÚ – Tichomorie	od 28. júla 2014: Fidži; od 20. decembra 2009: Papua-Nová Guinea
EÚ – CARIFORUM	od 29. decembra 2008: Antigua a Barbuda; Belize; Bahamy; Barbados; Dominika; Dominikánska republika; Grenada; Guyana; Jamajka; Svätý Krištof a Nevis; Svätá Lucia; Svätý Vincent a Grenadíny; Surinam; Trinidad a Tobago
EÚ – subregión východná a južná Afrika	od 14. mája 2012: Madagaskar, Maurícius, Seychely a Zimbabwe.
DHP EÚ – stredná Afrika	od 4. augusta 2014: Kamerun
DHP EÚ – SADC (Juhoafrické rozvojové spoločenstvo)	od 10. októbra 2016: Botswana, Lesotho, Namíbia, Južná Afrika a Svazijsko; 4. februára 2018: Mozambik
Dočasná DHP EÚ – Ghana	od 15. decembra 2016
Dočasná DHP EÚ – Pobrežie Slonoviny	od 3. septembra 2016

² DSP: dohoda o stabilizácii a pridružení.

³ Týmto označením nie sú dotknuté pozície k štatútu a označenie je v súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244(1999) a so stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora k vyhláseniu nezávislosti Kosova.

1. Úvod

1.1. Na čo slúži táto správa?

Dvojstranné a regionálne dohody o voľnom obchode (ďalej tiež „DVO“) sú dôležitou hnacou silou hospodárskeho rastu. Vďaka využívaniu globalizácie prinášajú významné výhody ľuďom a spoločnostiam v Európskej únii (EÚ) a v našich partnerských krajinách. DVO významne prispievajú k výkonnosti zahraničného obchodu EÚ, pretože otvárajú nové trhy pre vývozcov a ponúkajú predvídateľnejšie podnikateľské prostredie založené na pravidlách, ktoré je prospešné pre výber spotrebiteľov a hospodársku súťaž. Odstraňovanie ciel a necelných prekážok za hranicami zostáva kľúčovým prvkom obchodných dohôd, rastie však aj význam ďalších aspektov. Do popredia sa dostávajú pravidlá podporujúce voľný a spravodlivý obchod (napr. pravidlá ochrany práv duševného vlastníctva a pravidlá hospodárskej súťaže), ale aj pravidlá na ochranu pracovných práv a životného prostredia. Niektoré DVO môžu okrem toho ponúknuť príležitosť na užšiu spoluprácu medzi stranami v rozličných oblastiach – od výskumu a inovácie až po normalizáciu a zmenu klímy.

S rastúcim počtom obchodných dohôd, ktoré EÚ uzatvára, rastie aj verejný záujem, pokiaľ ide o ich účinky. S cieľom analyzovať skutočné a potenciálne prínosy dôležitých obchodných dohôd⁴ sa sama Komisia vo svojom oznámení Obchod pre všetkých⁵ zaviazala každoročne zhodnotiť, ako sa tieto dohody vykonávajú, a opísať pokrok, ale aj zostávajúce výzvy a opatrenia, ktoré Komisia prijíma s cieľom dosiahnuť plný potenciál týchto dohôd o voľnom obchode.

Podobne ako prvá správa⁶ uverejnená v novembri 2017 aj táto druhá výročná správa o vykonávaní DVO (ďalej len „správa“) má zvýšiť informovanosť a transparentnosť vo vzťahu k tomu, ako Komisia vykonáva DVO. Správa by mala ostatným inštitúciám EÚ, členským štátom EÚ, občianskej spoločnosti, podnikom a všetkým, ktorých sa obchodná politika EÚ týka, umožniť kontrolu a diskusiu vo vzťahu k uplatňovaniu DVO zo strany EÚ. Informácie zhromaždené počas prípravy správy budú takisto slúžiť ako zdroj informácií pre budúce obchodné rokovania. Okrem toho sa v správe uvádzajú aj užitočné informácie o tom, do akej miery rozvojové krajiny profitujú z DVO s EÚ a ako lepšie nastaviť rozvojovú pomoc v súlade s novoaktualizovanou stratégiou na pomoc obchodu.

1.2. Údaje použité v tejto správe

Ak nie je uvedené inak, vo všeobecných obchodných štatistikách⁷ o vývoji obchodných a investičných tokov sa používajú údaje Eurostatu (COMEXT) k 15. júlu 2018⁸. Ak nie je uvedené inak, najnovšie ročné údaje o obchode s tovarom sú za rok 2017, najnovšie údaje o službách a investíciách sú za rok 2016. Štatistika o mierach využívania

⁴ Prehľad všetkých obchodných dohôd, ktoré EÚ uzatvorila a dohodla, nájdete na adrese: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf.

⁵ Európska komisia, oznámenie „Obchod pre všetkých: Smerom k zodpovednejšej obchodnej a investičnej politike, COM(2015) 497.

⁶ Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov zo 17. novembra 2017; Brusel, 9. novembra 2017, COM(2017) 654 final.

⁷ Všeobecné štatistiky obchodných tokov tovaru a služieb za každú partnerskú krajinu DVO sa uvádzajú v pracovnom dokumente útvarov Komisie.

⁸ Pokiaľ ide o dohodu o pridružení so Strednou Amerikou, existujú významné rozdiely medzi štatistikou Eurostatu a stredoamerickou štatistikou; z dôvodu konzistentnosti sa používajú iba údaje Eurostatu.

preferencií⁹ je založená na administratívnych údajoch zhromaždených dovážajúcou krajinou. Miery využívania preferencií ukazujú, do akej miery sa v rámci obchodných tokov využívajú preferencie zakotvené v obchodnej dohode. Miera využívania preferencií odráža podiel dovozu alebo vývozu vykonaného v rámci obchodných preferencií na celkovej hodnote dovozu alebo vývozu, ktorý je *oprávnený* na preferencie poskytované partnerskou krajinou, t. j. ide o celkovú hodnotu dovozu alebo vývozu oprávneného na využitie preferencií vydelenú dovozom/vývozom, ktorý sa skutočne uskutočnil v rámci systému preferencií. O dovoz/vývoz oprávnený na preferencie ide v prípade, že sa uplatňuje preferenčná sadzba nižšia ako sadzba podľa doložky najvyšších výhod (DNV). Následne sa do výpočtov nezahŕňa bezcolný obchod podľa DNV.

Miera využívania preferencií na dovoz do EÚ z partnerských krajín DVO je založená na údajoch Eurostatu. Eurostat spája colné sadzby a obchodné toky s cieľom vytvoriť súbor údajov, z ktorého Komisia získava informácie o zaobchádzaní, na ktoré je konkrétny výrobok oprávnený, a o rozsahu využívania tohto oprávneného zaobchádzania. Získaný súbor údajov je harmonizovaný a konzistentný¹⁰ a umožňuje porovnanie medzi partnerskými krajinami a rokmi.

Na výpočet mier využívania preferencií na vývoz z EÚ do partnerských krajín DVO Komisia naopak využíva administratívne údaje zozbierané príslušnou dovážajúcou treťou krajinou. Tieto štatistiky nie sú harmonizované. Priame porovnania medzi partnerskými krajinami alebo s dovozmi do EÚ by sa preto mali považovať len za orientačné. Miery využívania preferencií sa poskytujú iba v prípade, že sú k dispozícii dostatočne spoľahlivé údaje.

1.3. Rozsah a štruktúra správy

V tejto správe sa poskytujú aktuálne informácie o činnostiach Komisie pri vykonávaní DVO a sumarizuje sa hlavný vývoj týkajúci sa 35 hlavných obchodných dohôd EÚ so 62 partnerskými krajinami, ktoré sa uplatňovali minimálne počas niekoľkých mesiacov v roku 2017 (pozri tabuľku I). Podrobné informácie o každej jednotlivej dohode sú k dispozícii v pracovnom dokumente útvarov Komisie, ktorý je pripojený k tejto správe.

- V oddiele 2 sa uvádzajú niektoré z najdôležitejších zistení v hlavných oblastiach zahrnutých v dohodách, opisuje sa dosiahnutý pokrok a nevyriešené otázky.
- Oddiely 3 až 6 sa týkajú najdôležitejších bodov v rámci každej kategórie DVO:
 - DVO „novej generácie“ (oddiel 3),
 - prehĺbené a komplexné zóny voľného obchodu (ďalej tiež „DCFTA“; oddiel 4),
 - DVO „prvej generácie“ (oddiel 5) a
 - dohody o hospodárskom partnerstve (oddiel 6).

⁹ Informácie o mierach využívania preferencií podľa jednotlivých partnerských krajín sa uvádzajú v prílohách 1 a 2.

¹⁰ Určitá miera odchýlky je však stále možná, keďže v údajoch nie sú zachytené určité zmeny preferenčného statusu dovozu, ako napríklad žiadosti o preferencie podané dovozcami po tom, ako bol tovar deklarovaný colným orgánom, a zamietnutie preferencií, o ktorom colný orgán rozhodol po overení po prepustení tovaru.

- Oddiel 7 sa týka plnenia záväzkov v oblasti obchodu a trvalo udržateľného rozvoja.
- V oddiele 8 sa hodnotí agropotravinársky obchod v rámci DVO.
- V oddiele 9 sa skúma prebiehajúca práca Komisie na zvyšovaní informovanosti a zlepšovaní využívania DVO.
- V oddiele 10 sa opisuje súčasný stav týkajúci sa právneho presadzovania záväzkov.

STAV OBCHODU EÚ

september 2018

2. PREHLAD HLAVNÝCH ZISTENÍ

2.1. Kontext

DVO sú hlavnými katalyzátormi otvárania trhov a vytvárania rámcových podmienok priaznivých pre obchod a investície. Obchodné dohody umožňujú spoločnostiam z EÚ zvyšovať svoj vývoz a dovoz, čo prispieva k zvýšeniu hrubého domáceho produktu EÚ (HDP). Existuje aj jasná súvislosť medzi zamestnanosťou (v EÚ a v zahraničí) a pridanou hodnotou vytvorenou vývozom EÚ do zvyšku sveta¹¹. DVO však majú aj ďalšie všeobecné ciele, ako aj ciele špecifické pre partnerskú krajinu alebo región. EÚ sa zaviazala, že jej obchodná politika bude zároveň podporovať hodnoty, ako sú ochrana ľudských práv, pracovných práv, životného prostredia a boj proti zmene klímy.

Prehĺbené a komplexné zóny voľného obchodu (DCFTA) s našimi partnermi východného susedstva Moldavskom, Ukrajinou a Gruzínskom sa okrem toho vo veľkej miere opierajú o postupnú právnu aproximáciu týchto krajín s *acquis* EÚ. Dohody o hospodárskom partnerstve (DHP) s africkými, karibskými a tichomorskými krajinami (krajinami AKT) sú asymetrickými dohodami, ktoré našim partnerským krajinám poskytujú bezcolný, bezkvótový prístup na trh EÚ spolu s technickou pomocou a opatreniami rozvojovej pomoci. Dohody s partnermi zo západného Balkánu sú založené na silnej európskej perspektíve týchto krajín, ktoré sa usilujú o budúce členstvo v EÚ.

Vykonávanie DVO svojou povahou nadväzuje na proces rokovaní a je potrebné prispôbiť ho tak, aby sa zabezpečilo dosiahnutie konkrétnych politických cieľov príslušnej dohody. Zmysluplné závery možno vyvodiť až po niekoľkých rokoch uplatňovania dohody. S cieľom preskúmať ich dosah Komisia vykonala hodnotenia *ex post* týkajúce sa DVO „prvej generácie“ medzi EÚ a Čile (2012) a medzi EÚ a Mexikom (2016) a dokončuje dôkladnú analýzu prvej dohody EÚ „novej generácie“ s Južnou Kóreou. Uzavretie komplexnej hospodárskej a obchodnej dohody (CETA) s Kanadou v roku 2016 bolo novým míľnikom z hľadiska rozsahu a obsahu, čo sa odrazí aj na vykonávaní tejto dohody.

Čím je obchodná dohoda ambicióznejšia a komplexnejšia, tým zložitejšie a náročnejšie je jej vykonávanie. Preto je v súčasnosti ešte dôležitejšie pravidelne a systematicky monitorovať fungovanie našich hlavných DVO. Zistenia o tom, čo v našich jednotlivých dohodách funguje a nefunguje, môžu byť podkladom pre rokovania o nových dohodách a na modernizáciu existujúcich dohôd. Komisia preto kladie dôraz na plynulý prechod z fázy rokovania do fázy vykonávania a na zlepšenie pripravenosti na deň, keď sa nová dohoda začne predbežne vykonávať, ako možno vidieť v prípade dohody CETA a dohody o hospodárskom partnerstve s Japonskom. Účinné vykonávanie DVO sa preto môže považovať za súčasť cyklu obchodnej politiky.

¹¹ Pozri článok autorov Josého M. Rueda-Cantuche a Nuna Sousu z februára 2016: „EU Exports to the World: Overview of Effects on Employment and Income“ (Vývoz EÚ do sveta: prehľad účinkov na zamestnanosť a príjmy); http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/february/tradoc_154244.pdf.

2.2. Obchod s tovarom¹²

V roku 2017 dosiahol celkový obchod EÚ v rámci DVO 1 179 miliárd EUR, čo je približne 32 % celkového obchodu EÚ s tretími krajinami (približne 3 737 miliárd EUR v tom istom roku). Našimi najväčšími obchodnými partnermi v rámci DVO sú Švajčiarsko, ktoré tvorí 7 % celkového zahraničného obchodu EÚ, nasleduje Turecko so 4,1 %, Nórsko s 3,4 % a Južná Kórea s 2,7 %. Celkový dovoz v rámci DVO EÚ predstavoval v roku 2017 približne 542 miliárd EUR, pričom celkový vývoz bol 637 miliárd EUR.

Celkovo sa obchod s tovarom v roku 2017 zvýšil, najmä pokiaľ ide o vývoz z EÚ. Tam, kde vývoz z EÚ poklesol, sa pokles zdá spôsobený najmä vonkajšími faktormi¹³, ktoré ovplyvňujú hospodárstvo dotknutej partnerskej krajiny, a nie je výsledkom nesprávneho fungovania DVO ako takej. Zo sektorovej analýzy obchodných tokov vyplýva značný nárast vývozu agropotravinových výrobkov a motorových vozidiel z EÚ do niektorých z našich partnerských krajín DVO novej generácie. Súčasne zostáva v mnohých odvetviach nevyužitý potenciál. Ide napríklad o dopravné zariadenia alebo stroje, kde je hodnota príslušného vývozu a potenciálnych úspor cla pomerne vysoká vo všetkých členských štátoch EÚ a partnerských krajinách DVO. Napríklad podľa nedávnej štúdie GR TRADE by vývozcovia z EÚ mohli podľa odhadov ušetriť 15 miliárd EUR ročne, ak by plne využívali preferencie, ktoré poskytuje 18 DVO¹⁴.

2.3. Miery využívania preferencií¹⁵

Miera využívania preferencií na dovoz z partnerských krajín DVO do EÚ

V roku 2017 bol zaznamenaný určitý pozitívny vývoj, najmä pokiaľ ide o krajiny Latinskej Ameriky, Čile a Mexiko, a partnerov z EZVO Nórsko a Švajčiarsko, ktoré boli schopné lepšie využívať preferencie poskytované Európskou úniou podľa DVO. Partneri DVO v Stredozemí celkovo dobre využívali preferencie vyplývajúce z DVO, rovnako ako niektoré andské krajiny, ako napr. Ekvádor. Krajiny Strednej Ameriky takisto vykazujú vzostupný trend, a to najmä Salvádor a Panama.

Miera využívania preferencií na vývoz z EÚ do partnerských krajín DVO

Výpočet využívania preferencií na vývoz z EÚ do partnerských krajín DVO zostáva v mnohých prípadoch výzvou z dôvodu chýbajúcich údajov alebo nedostatku spoľahlivých údajov. Treba poznamenať, že rovnako ako v minulom roku *neboli* údaje o mierach využívania preferencií na vývoz z EÚ do partnerských krajín DVO ľahko dostupné pri všetkých krajinách a v niektorých prípadoch sa zdali nespoľahlivé alebo nekonzistentné¹⁶. Je to spôsobené tým, že každá

¹² Zdroj: Eurostat.

¹³ Na obchodné toky môže mať vplyv konkrétny politický a geopolitický kontext ako ďalší faktor, ktorý nemusí nevyhnutne súvisieť s vykonávaním DVO.

¹⁴ Pozri štúdiu autorov Nilsson and Preillon (2018), http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/june/tradoc_156931.pdf.

¹⁵ Tento pojem sa bližšie vysvetľuje v oddiele 1.3. Miery využívania preferencií podľa jednotlivých partnerských krajín sa uvádzajú v prílohách 1 a 2.

¹⁶ Vykazovaný preferenčný dovoz sa napríklad niekedy týka colných položiek, na ktoré sa žiadne preferencie nevzťahujú. V niektorých prípadoch existuje veľký rozdiel medzi celkovým vykazovaným dovozom a vývozom podľa údajov Eurostatu. Komisia tieto nezrovnalosti opravuje vylúčením obchodu v colných položkách, na ktoré sa nevzťahuje žiadna preferencia podľa databázy prístupu na trh, ktorú prevádzkuje GR pre obchod (napr. kde DNV = 0).

partnerská krajina používa vlastnú metódu zberu a vykazovania informácií o dovoze. V niektorých prípadoch sú tieto nedostatky spôsobené slabými kapacitami a chýbajúcou expertízou, zatiaľ čo niektoré krajiny tvrdia, že tieto údaje vôbec nezbierajú.

Komisia túto otázku otvorila s dotknutými partnerskými krajinami s využitím inštitucionálnych štruktúr v rámci DVO, ktorých úlohou je podporiť pravidelné diskusie medzi stranami. V najnovších DVO začínajúc dohodou CETA bude zahrnuté záväzné ustanovenie o periodickej výmene údajov o obchode.

Na základe informácií, ktoré má Komisia k dispozícii, došlo k zlepšeniu miery využívania preferencií na vývoz z EÚ do viacerých partnerských krajín DVO, ako napríklad Južnej Kórey, kde sa miery využívania preferencií zvyšovali počas štyroch po sebe nasledujúcich rokov, takisto ako v prípade Gruzínska a Čile. Miera využívania preferencií na vývoz z EÚ do Švajčiarska, nášho najväčšieho obchodného partnera v rámci DVO, zostal stabilný na úrovni okolo 80 %. Bez ohľadu na tento pozitívny vývoj existuje stále priestor na zlepšenie využívania DVO zo strany vývozcov z EÚ. Komisia sa snaží posilniť využívanie DVO zo strany spoločností z EÚ kombináciou opatrení zameraných na poskytovanie včasnejších informácií a praktických usmernení o zložitých otázkach, ako sú pravidlá pôvodu. Komisia sa takisto usiluje o to, aby v úzkej spolupráci s členskými štátmi EÚ a podnikateľskou komunitou zlepšila svoju databázu prístupu na trh a asistenčnú službu pre obchod (Trade Helpdesk) s cieľom prispôsobiť ich potrebám malých a stredných podnikov (MSP).

2.4. Služby a investície

Všetky DVO „novej generácie“ a DCFTA obsahujú ambiciózne ustanovenia o službách a investíciách. Najnovšie z nich (napríklad CETA alebo DVO s Japonskom) pomáhajú vytvoriť a upevniť regulačný rámec s cieľom uľahčiť poskytovanie služieb a zároveň chrániť spotrebiteľov. CETA a DVO medzi EÚ a Singapurom a medzi EÚ a Vietnamom obsahujú aj najnovšie ustanovenia o ochrane investícií. Dohody o voľnom obchode EÚ presahujú rámec WTO, pretože liberalizujú investície nielen v oblasti služieb, ale aj vo väčšine hospodárskych odvetví vrátane výroby a poľnohospodárstva. Tým sa zjednodušuje podnikanie pre poskytovateľov služieb a investorov z EÚ, keďže sa vytvára predvídateľnejšie prostredie a väčšia právna istota.

Na druhej strane treba povedať, že bez rozčlenených údajov je ťažké zmerať presný vplyv DVO na obchod so službami a na priame zahraničné investície (ďalej tiež „PZI“). Účinky DVO v oblasti služieb by preto bolo potrebné podrobnejšie preskúmať s cieľom získať presnejší obraz. Na tomto mieste sa uvádzajú niektoré z najdôležitejších zistení.

- ✓ Od nadobudnutia platnosti DVO „novej generácie“ s Južnou Kóreou, Kolumbiou, Ekvádorom, Peru a Strednou Amerikou sa zvýšil obchod so službami s týmito partnermi. Napríklad v prípade Strednej Ameriky dosiahol obchod so službami v roku 2016 takmer 40 % celkovej hodnoty obchodu, pričom len Paname možno pripísať viac ako polovicu tohto nárastu.
- ✓ Podobný vzostupný trend možno pozorovať aj pri dohodách „prvej generácie“ s Čile a Mexikom. Modernizované dohody prinesú ďalšie zlepšenia. Konkrétne Mexiko sa zaviazalo udržiavať svoje trhy so službami vo veľkej miere otvorené pre poskytovateľov z EÚ prostredníctvom komplexných a ambiciózných koncesíí.

- ✓ Dohody „prvej generácie“ s našimi stredomorskými partnermi majú len veľmi obmedzené ustanovenia o investíciách a službách, keďže sú zamerané najmä na tovar. Vývoj obchodu so službami a s investíciami bol vo všeobecnosti pozitívny, a to napriek nedávnemu poklesu služieb cestovného ruchu v niektorých krajinách v dôsledku nestability alebo obáv spojených s bezpečnosťou.
- ✓ Hodnota obchodu so službami, ktorú poskytujú spoločnosti z EÚ vo Švajčiarsku a naopak, rastie rýchlo, s pozitívnym saldom pre EÚ.
- ✓ Obchod so službami s Ukrajinou a Moldavskom a vzájomné investície s týmito krajinami v rámci DCFTA v roku 2016 naďalej rástli, keď došlo k ich oživeniu po hospodárskej a politickej kríze, čo však zatiaľ nie je prípad Gruzínska.
- ✓ Dohoda s krajinami Karibiku ako jediná z uzatvorených DHP zahŕňa služby, liberalizáciu investícií a ďalšie témy súvisiace s obchodom, pričom ostatné DHP obsahujú revízne doložky pre rokovania o týchto otázkach v neskoršej fáze.

2.5. Dosiahnutý pokrok a hlavné otvorené otázky

Komisia využíva inštitucionálny rámec DVO na riešenie konkrétnych problémov s partnerskými krajinami, čo sa úspešne dialo aj v roku 2017¹⁷. Na tomto mieste sa uvádzajú niektoré z hlavných úspechov a nevyriešených otázok:

Sanitárne a rastlinolekárске opatrenia

- ✓ Čile otvorilo svoj trh pre hovädzie mäso z EÚ, keďže odstránilo posledné zostávajúce prekážky pre porciované mäso a upravilo podmienky vývozného zdravotného certifikátu.
 - ✓ Peru poskytlo takmer úplný prístup na trh pre mliečne výrobky z EÚ.
 - ✓ Kolumbia, Kostarika a Panama zlepšili postupy pre sanitárne a rastlinolekárске opatrenia, okrem iného aj predbežným výberom zariadení EÚ.
 - ✓ Moldavsko prijalo a začalo uplatňovať stratégiu sanitárnych a rastlinolekárских opatrení a Gruzínsko prijalo legislatívny plán.
- Európsky vývoz hovädzieho mäsa do Južnej Kórey zostáva zakázaný. Táto otázka bola znova predložená na Výbore pre sanitárne a fyto-sanitárne opatrenia 6. septembra 2017.
 - V Kolumbii pretrvávajú niektoré ťažkopádne postupy týkajúce sa sanitárnych a rastlinolekárских opatrení vo vzťahu k rastlinným výrobkom; v Peru sa dosiahol len mierny pokrok v oblasti schvaľovania harmonizovaných certifikátov týkajúcich sa dovozu mäsových výrobkov.
 - V prípade niektorých našich partnerov v rámci DCFTA, napríklad Gruzínska, je ešte potrebné posilniť inštitucionálne kapacity v oblasti kontroly bezpečnosti potravín; Moldavsko musí zlepšiť svoje laboratórne diagnostické kapacity na monitorovanie a sledovanie chorôb zvierat.

¹⁷ Pozri aj správu Komisie o prekážkach obchodu a investícií z roku 2018: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/june/tradoc_156978.pdf.

Technické a administratívne prekážky obchodu

- ✓ Mexiko zrušilo prekážky týkajúce sa registrácie a schvaľovania zdravotníckych výrobkov a agrochemikálií.
- ✓ Turecko zrušilo obmedzenia na vývoz medeného a hliníkového šrotu a odstránilo papierové výrobky z rozsahu pôsobnosti svojho systému dohľadu nad dovozom.
- ✓ Kolumbia upravila svoje právne predpisy s cieľom vytvoriť rovnaké podmienky pre dovoz a predaj domácich a dovážaných liehovín a oznámila vytvorenie rovnakých podmienok pre dovážané nákladné automobily (aj keď tieto záväzky sa ešte musia implementovať).
- Ukrajina naďalej uplatňovala zákaz vývozu drevenej guľatiny, pričom len málo pokročila v právnych predpisoch o lesnom hospodárstve, ktoré by mali toto obchodné obmedzenie zrušiť.
- Niektoré krajiny Stredozemia vrátane Alžírsku, Egypta, Maroka a Tuniska uplatňujú pri priemyselných výrobkoch náročné registračné schémy, certifikačné postupy, technické kontroly v prístavoch a kontroly pred odoslaním, alebo požiadavky na miestny obsah vo verejných súťažiach.
- Opatrenia obmedzujúce obchod v Turecku zahŕňali diskrimináciu vývozu traktorov z EÚ, obmedzenia vývozu kožených výrobkov, ako aj lokalizačnú politiku Turecka vo farmaceutickom sektore.

Zemepisné označenia

- ✓ Zemepisné označenie EÚ „Prosecco“ a príslušná medzinárodná ochranná známka sú teraz v Moldavsku právne chránené.
- V prípade Južnej Kórey sa vyskytli ťažkosti s pridaním ďalších zemepisných označení EÚ na zoznam chránený na základe DVO.

Verejné obstarávanie

- ✓ Ukrajina prijala komplexný plán verejného obstarávania, čo je ďalší krok smerom k transparentnejšiemu a otvorenejšiemu systému verejného obstarávania.
- Z dôvodu nedostatočnej transparentnosti konkurenčné podniky z EÚ zatiaľ nemôžu mať prospech z otvorenia miestnych trhov obstarávania v niektorých krajinách Východného partnerstva.

Podnikateľská klíma, investície, prístup MSP na trhy

- ✓ Mexiko zlepšilo prístup k PZI odstránením kapitálových stropov pre dôležité odvetvia vrátane telekomunikačného a energetického sektora a poisťovacích inštitúcií.
- ✓ Viaceré krajiny v euro-stredomorskom regióne zmenili svoje právne predpisy upravujúce investície v snahe prilákať viac priamych zahraničných investícií: Napríklad Egypt a Tunisko prijali nový zákon o investíciách, Alžírsko upravilo svoj investičný kódex, Palestína prijala niekoľko právnych predpisov na zlepšenie investičného prostredia a Jordánsko a Maroko zriadili nové inštitúcie na rozvoj investícií. Pre úspech takýchto opatrení bude rozhodujúca ich účinná implementácia.
- V niektorých krajinách západného Balkánu a krajinách východného susedstva sa podnikov EÚ naďalej dotýkali korupcia a zlé riadenie.

3. DOHODY O VOĽNOM OBCHODE „NOVEJ GENERÁCIE“: JUŽNÁ KÓREA, KOLUMBIA – EKVÁDOR – PERU, STREDNÁ AMERIKA, KANADA

Na účely tejto správy dohodami o voľnom obchode „novej generácie“ rozumejú komplexné DVO dohodnuté po roku 2006 s vybratými tretími krajinami. Spomedzi uplatňovaných dohôd patria do tejto kategórie dohody s Južnou Kóreou, Kolumbiou, Peru, Ekvádorom, Strednou Amerikou a Kanadou. Tieto dohody zvyčajne idú nad rámec znižovania ciel a obchodu s tovarom a zahŕňajú aj služby a verejné obstarávanie. Dohody s Južnou Kóreou a Kanadou obsahujú aj ustanovenia o zvýšenej liberalizácii investícií a CETA sa okrem toho vzťahuje aj na ochranu investícií (hoci tá sa ešte predbežne nevykonáva) a na spoluprácu v oblasti regulácie. Základnou súčasťou všetkých obchodných dohôd „novej generácie“ uzavretých od roku 2010 sú silné ustanovenia o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji.

3.1. DOHODA O VOĽNOM OBCHODE MEDZI EÚ A JUŽNOU KÓREOU

Vývoj obchodu a využívania preferencií

DVO sa uplatňuje už sedem rokov. V roku 2017 rástol obchod EÚ s Južnou Kóreou výraznejšie (za posledných 7 rokov priemer 5,7 % ročne) než celkový zahraničný obchod medzi EÚ a tretími krajinami, ktorý vzrástol o 3,8 %, pričom DVO bolo pilierom tohto vývoja. Dovozy do EÚ sa zvýšili výraznejšie ako vývoz z EÚ v dôsledku oživenia hospodárstva EÚ a silného domáceho dopytu na strane EÚ.

Vývoz motorových vozidiel z EÚ do Južnej Kórey sa opäť zvýšil, a to o 7,3 %, po tom, ako v roku 2016 poklesol o 7,5 %.

V agropotravinárskom odvetví sa vývoz EÚ do Južnej Kórey zvýšil o 10 % a dovoz z Južnej Kórey sa zvýšil o 11 %, čo prekročilo mieru rastu vývozu a dovozu agropotravinových výrobkov z/do EÚ zaznamenanú celkovo so všetkými partnermi DVO (tá predstavovala 4 % v prípade vývozu a 5 % v prípade dovozu). Vývozcovia z EÚ takisto lepšie ako v predchádzajúcich dvoch rokoch využívali colné kvóty¹⁸ na citlivé poľnohospodárske výrobky.

V roku 2017 EÚ v agropotravinárskom obchode s Južnou Kóreou zaznamenala prebytok vo výške 2,6 miliardy EUR. V časovom období 2010 – 2017 sa vývoz agropotravinových výrobkov EÚ do Južnej Kórey zvýšil o 113 %, dovoz z Južnej Kórey o 212 % (aj keď z veľmi nízkej hodnoty: zo 65 na 203 miliónov EUR).

Miera využívania preferencií na vývoz z EÚ do Južnej Kórey dosiahla 74,3 %, čo je vôbec najvyššia miera. Miera využívania preferencií na dovoz z Južnej Kórey do EÚ sa mierne zvýšila, a to z 87 % v roku 2016 na 88 % v roku 2017.

Obchod EÚ so službami s Južnou Kóreou predstavuje približne 1 % obchodu so službami mimo EÚ. V období 2010 – 2016 sa vývoz služieb zo strany EÚ zvýšil o 70 %. V roku 2016 sa vývoz EÚ mierne znížil, o 3,6 %, a dovoz do EÚ sa v porovnaní s rokom 2015 znížil o 3,3 %. V tom istom období sa stav priamych zahraničných investícií v EÚ zvýšil o 46 % a stav priamych investícií EÚ v zahraničí (investície EÚ v Južnej Kórei) o 34 %.

¹⁸

Colnými kvótami sa stanovuje kvantitatívny limit na dovoz chráneného domáceho výrobku počas určeného časového úseku. Dovozy nad touto hranicou podlieha vyššej sadzbe.

Kórea má chuť na talianske víno

Vinárstvo Col d'Orcia vyrába víno v Toskánsku od roku 1890 a je známe svojou odrodou Brunello di Montalcino, ktorá je typická pre tento región. Vinárstvo Col d'Orcia vyváža svoje víno do celého sveta už 45 rokov s využitím obchodných dohôd EÚ. Obzvlášť silným trhom pre vinárstvo Col d'Orcia je Južná Kórea, keďže vďaka DVO medzi EÚ a Kóreou sa zrušili clá, čo spoločnosti umožnilo ponúkať svoje výrobky za oveľa konkurenčnejšie ceny. Vinárstvo Col d'Orcia v súčasnosti vyváža viac ako 1 500 fliaš vína každý rok.

Švédka nanotechnologická spoločnosť Insplorion dobyla Kóreu

Švédka spoločnosť Insplorion využíva špičkové nanotechnológie na výrobu ultravýkonných batériových snímačov, snímačov kvality ovzdušia a výskumných zariadení. Spoločnosť Insplorion ponúka technológiu na meranie a riešenie znečistenia ovzdušia a zvýšenie energetického výkonu, najmä prostredníctvom vyššej miery dobývania pri nižších nákladoch. Jej riešenia majú množstvo využití, od rozšírenia sortimentu elektrických vozidiel až po lacnejšie uskladňovanie energie a bezpečnejšie batérie. Vzhľadom na rastúcu urbanizáciu a znečistenie ovzdušia v krajinách, ako je Južná Kórea, sa exponenciálne zvýšila potreba konkurencieschopných snímačov kvality ovzdušia. DVO medzi EÚ a Kóreou spoločnosti Insplorion umožnila oveľa jednoduchšie predávať svoje nástroje založené na výskume kórejským výrobcom batérií. Dohoda takisto podporuje strategickú spoluprácu medzi spoločnosťou Insplorion a jej kórejskými partnermi, ktorá je rozhodujúca na podporu inovácií.

Obchodná dohoda EÚ zabezpečuje pracovné miesta v nemeckom strojárskom odvetví

Spoločnosť Kolbus, založená v roku 1775, je nemecká spoločnosť zo Severného Porýnia-Vestfálska, ktorá sa špecializuje na stroje na viazanie kníh a stroje na spracovanie papiera. Vďaka DVO medzi EÚ a Kóreou nemecký výrobca našiel ziskové trhy v Južnej Kórei. Od roku 2015 spoločnosť Kolbus zdvojnásobila svoju vývoznú produkciu do Južnej Kórey. Rozhodujúcim faktorom úspechu spoločnosti Kolbus je, že v rámci dohody klesli clá z 8 % na nulu, čo viedlo k potenciálnym úsporám najmenej 25 000 EUR na jeden stroj. Stroje sú druhým najdôležitejším nemeckým vývozným artiklom v celkovej hodnote približne 3,14 miliardy EUR; pred nimi sú iba motorové vozidlá (s hodnotou vývozu 6 miliárd EUR ročne).

Pracovné práva

Komisia naďalej vyjadrovala svoje vážne znepokojenie a zintenzívnila svoje posolstvá smerom k novej juhokórejskej vláde v súvislosti so záväzkami v oblasti práce v rámci DVO.

Nastolené otázky zahŕňali nedostatočný pokrok v súvislosti s pracovnoprávnymi reformami, ktoré sú potrebné, aby sa rešpektovala zásada slobody združovania a právo na kolektívne vyjednávanie vyplývajúce z členstva Kórey v Medzinárodnej organizácii práce (MOP), a v súvislosti s ratifikáciou štyroch zostávajúcich základných dohovorov MOP¹⁹. Komisia pripomenula aj [správu Európskeho parlamentu](#)²⁰, a občianska spoločnosť vyzýva na začatie konania vo veci formálneho urovnania sporu podľa kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji v rámci DVO.

Na základe intervencií EÚ Južná Kórea nedávno oznámila EÚ kroky, ktoré má vláda v úmysle prijať na domácej úrovni, pokiaľ ide o ratifikáciu štyroch zostávajúcich základných dohovorov MOP (pozri: [Zhrnutie rokovaní na šiestom výbore pre obchod a trvalo udržateľný rozvoj](#)). Južná Kórea plánuje vykonať potrebné právne zmeny pred pristúpením k dohovorom MOP. Krajina podnikla určité kroky, ktoré oznámila Európskej únii. Komisia naďalej pozorne monitoruje tento proces a bude príslušne reagovať na vývoj v Južnej Kórei.

Ex post hodnotenie dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Južnou Kóreou

V súlade so svojím oznámením „Obchod pre všetkých“ Komisia v súčasnosti pripravuje uverejnenie svojej prvej *ex post* hĺbkovej analýzy výkonnosti DVO medzi EÚ a Južnou Kóreou. Získané poznatky pomôžu zlepšiť koncepciu ďalších DVO, o ktorých sa v súčasnosti rokuje, ako aj implementáciu nedávno uzavretých DVO.

3.2. OBCHODNÉ DOHODY EÚ S KOLUMBIOU, EKVÁDOROM A PERU

Obchodná dohoda s Kolumbiou a Peru v piatom roku vykonávania funguje dobre. Má stabilizačný účinok v kontexte klesajúcich cien komodít, ktoré ovplyvnili hospodárstvo krajín Andského spoločenstva v rokoch 2015 – 2016. Dohoda priniesla významné obchodné príležitosti, ktoré podniky z oboch strán čoraz viac využívajú. V januári 2017 sa Ekvádor pripojil k dohode s Kolumbiou a Peru.

Dohoda preukázala veľmi pozitívny vplyv na MSP. Napríklad podľa kolumbijskej štatistiky v roku 2017 do EÚ vyvážalo 1 155 kolumbijských spoločností, medzi nimi 328 malých a stredných podnikov a 582 mikropodnikov, a to pri vynechaní ťažobného odvetvia.

¹⁹ Dohovor 87 o slobode združovania, Dohovor 98 o použití zásad práva organizovať sa a kolektívne vyjednávať, Dohovor 29 o nútenej práci a Dohovor 105 o zrušení nútenej práce.

²⁰ Uznesenie Európskeho parlamentu z 18. mája 2017 o vykonávaní dohody o voľnom obchode medzi Európskou úniou a Kórejskou republikou [2015/2059 (INI)].

Vývoj obchodu a využívania preferencií

V roku 2017 sa otočil trend zaznamenaný v rokoch 2015 a 2016 a všetci traja partneri oznámili zvýšenie dvojstranného obchodu s EÚ – 7 % v prípade Kolumbie, 16 % v prípade Peru a pôsobivých 20 % v prvom roku vykonávania dohody s Ekvádorom.

Miera využívania preferencií na dovoz do EÚ z Kolumbie a Peru zostala stabilná vo výške 97 %, resp. 96 %; Ekvádor využíval preferencie na úrovni 97 %. Miera využívania preferencií na vývoz z EÚ do Kolumbie bola v roku 2017 68 %, čo predstavuje mierne zníženie oproti 71 % v roku 2016; 52 % v prípade Peru a 42 % v prípade Ekvádoru.

Vývoz poľnohospodárskych výrobkov EÚ do krajín troch andských partnerov sa zvýšil a očakáva sa, že po úplnom vykonaní kapitoly o sanitárnych a rastlinolekárskejších opatreniach sa bude zvyšovať. Kolumbia a Peru v roku 2017 zlepšili využívanie svojich colných kvót, a to isté platí aj pre vývozcov z EÚ. V prípade Ekvádoru, ktorý sa len nedávno pripojil k dohode, je využitie na oboch stranách stále nízke. V roku 2017 sa stabilizačný mechanizmus pre banány rozšíril aj na Ekvádor. Okrem odvetvia poľnohospodárstva využilo zlepšenie prístupu na trh aj niekoľko priemyselných odvetví vrátane farmaceutického priemyslu, strojárstva a výroby motorových vozidiel.

Obchod so službami zostal pomerne stabilný, pričom EÚ pri všetkých partneroch zaznamenala značný prebytok. EÚ zostáva najväčším zahraničným investorom v Kolumbii a v Peru. PZI EÚ v Ekvádore zostávajú na nižších úrovniach v dôsledku zložitých právnych predpisov a postupov a nedostatkov pri súdnom vymáhaní zmlúv.

Peruánske a kolumbijské ovocie stojí za úspechom jedného luxemburského podniku

Spoločnosť TUKI majiteľa Haralda-Svena Sontaga so sídlom v Luxembursku vyrába a predáva exotické ovocné šťavy v Luxembursku, Belgicku, vo Francúzsku a v Nemecku. Na výrobu kvalitných prírodných výrobkov Sontag využíva ovocie graviola, lulo a mora dovážané z Kolumbie. Predaj mimo Luxemburska predstavuje 20 % obratu a Harald-Sven sa v súčasnosti snaží predaj zdvojnásobiť.

S využitím obchodnej dohody EÚ a na základe rastúcej popularity, v dôsledku ktorej je potrebné čoraz väčšie množstvo ovocia, spoločnosť TUKI plánuje odoberať ovocie priamo od kolumbijských výrobcov. Priamy nákup spoločnosti Harald-Sven umožní rozšíriť jej podnikanie.

Lanovka pre mesto Bogota vyrobená v Rakúsku

Spoločnosť Doppelmayr začala ako malá dielňa so sídlom v rakúskom Vorarlbersku a stala sa popredným svetovým výrobcom lanoviek. DVO medzi EÚ a Kolumbiou jej pomohla expandovať v Južnej Amerike. Vďaka dohode medzi EÚ a Kolumbiou spoločnosť Doppelmayr postavila lanovku s kapacitou 2 600 osôb za hodinu, ktorá sa má v roku 2018 začleniť do systému verejnej dopravy v Bogote. Z úspechu spoločnosti Doppelmayr majú úžitok miestni rakúski dodávatelia: zmluvy so spoločnosťami so sídlom v okolí Wolfurtu majú hodnotu viac ako 50 miliónov EUR. Spoločnosť Doppelmayr sa podieľa na hospodárstve Vorarlberska sumou približne 158 miliónov EUR ročne, pričom ročné objednávky rakúskych podnikov dosahujú hodnotu 325 miliónov EUR.

DVO medzi EÚ a Kolumbiou je zdrojom rozmachu spoločnosti Kaeser Kompressoren

Spoločnosť Kaeser Kompressoren, stredne veľká rodinná firma z Bavorska v Nemecku, bola založená pred 100 rokmi a vo svojich závodoch v Coburgu (Bavorsko) a v Gere (Durínsko) vyrába systémy stlačeného vzduchu. Dnes zamestnáva celosvetovo 6 000 ľudí a vyváža 90 % svojej produkcie do krajín po celom svete. Obchodná dohoda EÚ s Kolumbiou spoločnosti Kaeser umožnila rozšíriť svoju kolumbijskú pobočku Kaeser Compresores, najmä v dôsledku postupného znižovania dovozných ciel, ktoré budú v roku 2019 úplne zrušené. Spoločnosť Compresores de Colombia zamestnáva 200 ľudí.

„Obchodná dohoda EÚ s Kolumbiou spoločnosti umožnila výrazne zlepšiť predaj na rastúcom kolumbijskom trhu, v dôsledku zníženia dovozných ciel“, hovorí Nelson Lopez, generálny riaditeľ spoločnosti Kaeser Compresores de Colombia.

Pokrok vo vykonávaní a nevyriešené otázky

V roku 2017 sa zaznamenalo niekoľko pozitívnych krokov. Kolumbia po sťažnosti, ktorú EÚ predložila vo WTO, ukončila obmedzenia na dovážané liehoviny, keď zmenila svoje zákony o liehovinách. Súbežne s tým Kolumbia oznámila vytvorenie rovnakých podmienok pre dovážané nákladné automobily, aj keď tieto záväzky sa ešte musia implementovať. Kolumbia okrem toho objasnila svoje záväzky vyplývajúce z prílohy k dohode týkajúcej sa verejného obstarávania, ktoré by mali zlepšiť prístup podnikov z EÚ k verejným súťažiam na miestnej úrovni. Peru poskytlo takmer úplný prístup na trh pre mliečne výrobky.

Nevyriešené otázky, ktorými sa Komisia zaoberá so svojimi partnermi vo výbore pre obchod, zahŕňajú technické prekážky obchodu v Kolumbii a daňovú diskrimináciu v Peru, ktorá uplatňuje preferenčné daňové zaobchádzanie vo vzťahu k nápoju „Pisco“ a diskriminuje dovážané liehoviny. Vývoz agropotravinových výrobkov z EÚ stále čelí obmedzeniam v dôsledku zložitých povinných dovozných licencií a svojvoľných limitov na colné kvóty uplatňovaných v Ekvádore. Okrem toho sa EÚ stále usiluje o to, aby jej traja andskí partneri v rámci DVO akceptovali rozdelenie zásielok pôvodných výrobkov prechádzajúcich cez tretiu krajinu.

Pracovné a environmentálne práva

Andskí partneri EÚ v rámci DVO sú čoraz viac otvorení diskusii o uplatňovaní ustanovení o práci a životnom prostredí v rámci kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji. EÚ sa zapojila do spoločných aktivít so všetkými tromi partnerskými krajinami vrátane aktivít v oblasti inšpekcie práce a formalizácie pracovných vzťahov s Peru a vykonávania Dohovoru o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (CITES), obehového hospodárstva a sociálnej zodpovednosti podnikov s Kolumbiou. Pokiaľ ide o Ekvádor, v priebehu roka boli zavedené opatrenia na zvýšenie informovanosti a budovanie kapacít na pomoc pri počiatočnej fáze vykonávania kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji.

Pri všetkých troch andských partneroch DVO zostávajú dôležité výzvy. Peru musí výrazne zlepšiť svoje domáce konzultačné mechanizmy a zintenzívniť úsilie o plnenie svojich hmotnoprávných záväzkov. Vytvorenie domácej poradnej skupiny v Kolumbii, ktorá má doplniť jej existujúce konzultačné mechanizmy, bolo reakciou na opakované požiadavky občianskej spoločnosti. S Ekvádorom prebiehala v prvom roku vykonávania kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji konštruktívna spolupráca a práca sa teraz zameria na konkrétne opatrenia.

3.3. DOHODA O PRIDRUŽENÍ MEDZI EÚ A STREDNOU AMERIKOU

Vývoj obchodu a využívania preferencií

Päť rokov po nadobudnutí platnosti DVO, ktorá je súčasťou dohody o pridružení medzi EÚ a šiestimi krajinami Strednej Ameriky (Panama, Kostarika, Honduras, Guatemala, Nikaragua a Salvádor), došlo k oživeniu obchodných tokov EÚ so Strednou Amerikou, ktoré v roku 2017 vzrástli o 7,2 %.

Okrem obchodných tokov medzi krajinami Strednej Ameriky a EÚ, ktoré dosiahli hodnotu 11 miliárd EUR, podporuje dohoda a jej inštitucionálne nastavenie spolu s programami EÚ v regióne regionálnu hospodársku integráciu v Strednej Amerike. Pri dovoze do EÚ z tohto regiónu sa zaznamenal výrazný vzostupný trend v piatich zo šiestich krajín v regióne. Vývoz EÚ do Strednej Ameriky celkovo rástol, aj keď v menšej miere.

Využívanie colných kvót sa v roku 2017 zlepšilo v oboch regiónoch, pričom bolo zamerané na konkrétne výrobky. Stredná Amerika v plnej miere využila svoju kvótu na cukor a voľne ložený rum, zatiaľ čo vývozcovia z EÚ zlepšili svoje využívanie colných kvót, najmä v prípade sušeného mlieka (91 %).

Miera využívania preferencií na dovoz do EÚ zo Strednej Ameriky bola opäť vysoká s priemerom 95 %. Údaje na výpočet mier využívania preferencií na vývoz EÚ do Strednej Ameriky neboli k dispozícii.

Obchodovanie so službami medzi obidvoma regiónmi sa naďalej zvyšovalo v absolútnom aj relatívnom vyjadrení a v roku 2016 predstavovalo takmer 40 % hodnoty celkového obchodu. Panama je cieľovou krajinou pre asi 60 % vývozu EÚ do regiónu a viac ako 60 % celkového obchodu so službami.

Investície EÚ do regiónu boli naďalej pomerne výrazné. Napríklad v roku 2016 boli priame zahraničné investície EÚ v Strednej Amerike dvojnásobné alebo ešte vyššie ako v Kolumbii alebo Peru, pri podobných alebo nižších objemoch obchodu, pričom boli bližšie k hodnotám Argentíny, ktorá mala v roku 2016 o 50 % vyšší obchodný tok s EÚ.

Pracovné a environmentálne práva

Pri vykonávaní kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji sa dosiahol nový míľnik, keď boli vytvorené domáce poradné skupiny vo všetkých krajinách Strednej Ameriky. EÚ opäť v regióne financovala rôzne činnosti v spolupráci s MOP, OECD a miestnou občianskou spoločnosťou (okrem iných) so zameraním na dôležité témy, ako sú sociálna zodpovednosť podnikov a zodpovedné obchodné správanie, vrátane odborných stretnutí. EÚ takisto regionálnemu úradu MOP poskytla finančné prostriedky na podporu účinného vykonávania základných dohovorov MOP v Salvádore a v Guatemale.

Pokrok vo vykonávaní a nevyriešené otázky

Po dlhom a namáhavom procese Výbor pre pridruženie v roku 2018 dosiahol vzájomne uspokojivé riešenie v zásade, ktoré by malo pripraviť pôdu pre úplné začlenenie Chorvátska do dohody a ktoré sa bude riadiť potrebnými právnymi požiadavkami na nadobudnutie účinnosti.

Výbor pre pridruženie nedávno riešil aj problém súvisiaci s nedostatkom požadovaných údajov od stredoamerických partnerov na účely výpočtu mier využívania preferencií na vývoz z EÚ do Strednej Ameriky. Podvýbor pre prístup na trh mal za úlohu identifikovať dôvody tohto nedostatku a potenciálne riešenia na jeho odstránenie.

Španielska spoločnosť na spracovanie rýb sa vezie na vlne DVO medzi EÚ a Strednou Amerikou

Grupo Calvo je španielska skupina spoločností venujúca sa rybolovu, spracovaniu a distribúcii konzervovaného tovaru, ktorá sa časom rozrástla z malej konzervárne v galícijskom meste Carballo a stala sa medzinárodnou potravinárskou skupinou. Dnes pôsobí vo viac ako 70 krajinách a zamestnáva viac ako 5 000 ľudí. Jedným z hlavných trhov skupiny je Stredná Amerika, v ktorej má najväčší objem predaja v Kostarike, a potom v Paname a Salvádore.

V roku 2013 po nadobudnutí platnosti obchodnej dohody medzi EÚ a šiestimi krajinami Strednej Ameriky mohla skupina Grupo Calvo využiť kvótu určenú pre stredoamerických partnerov na vývoz približne 160 ton tuniaka. Odvtedy skupina už niekoľko posledných rokov zaznamenáva nepretržitý a stabilný rast v Strednej Amerike. Od podpísania dohody o pridružení skupina Grupo Calvo neprestajne zdôrazňovala právnu istotu a investičné príležitosti, ktoré dohoda prinesie regiónu. Dohoda skupine uľahčila vstup do strategických aliancií s národnými subjektmi, ktoré miestnym výrobcom a MSP umožňujú využívať najlepšie postupy. Skupina Grupo Calvo sa stala lídrom pre inovačné obchodné modely na Kostarike.

3.4. Komplexná hospodárska a obchodná dohoda (CETA) medzi EÚ a Kanadou

Prvé skúsenosti

Predbežné vykonávanie²¹ sa začalo až 21. septembra 2017 a závery o účinkoch na obchodné toky zatiaľ nie je možné vyvodiť, no výhody sa začali prejavovať.

- ✓ Počas prvých 9 mesiacov uplatňovania dohody (od októbra 2017 do júna 2018) sa vývoz tovaru z EÚ do Kanady zvýšil o 7 %, s najvyšším nárastom pri vývoze poľnohospodárskych produktov: ovocie a orechy (29 %) a šumivé víno (11 %).

²¹

V súlade s článkom 218 ods. 5 môže EÚ po schválení Radou predbežne vykonávať obchodnú dohodu alebo akúkoľvek inú medzinárodnú dohodu, či už úplne, alebo čiastočne, medzi jej podpisom a nadobudnutím platnosti. Predbežné vykonávanie zmlúv odráža dlhodobú medzinárodnú zmluvnú prax.

- ✓ Vývoz strojov a mechanických zariadení (jedna pätina vývozu EÚ do Kanady) sa takisto zvýšil o 8 %. Vývoz liekov (10 % vývozu EÚ do Kanady) sa zvýšil o 10 %. Ďalšie dôležité vývozy EÚ sa takisto zvýšili, napríklad nábytok (o 10 %), parfumy/kozmetika (11 %), obuv (8 %) a odevy (11 %).
- ✓ Komisia pozorne monitoruje využívanie colných kvót na syr a zhromažďuje informácie o ich prideľovaní a prevodoch.

Kroky na dosiahnutie pokroku pri vykonávaní

Rýchlo napredovala práca na budovaní komplexného inštitucionálneho rámca pozostávajúceho z 13 výborov a šiestich špecializovaných dialógov, ktoré podávajú správy spoločnému výboru CETA. V prvej polovici roka 2018 sa stretli viaceré výbory vrátane tých, ktoré sa venujú zemepisným označeniam, sanitárnym a rastlinolekárskeým opatreniam, clám a verejnému obstarávaniu, elektronickému obchodu, vínam a liehovinám. Prebiehali aj dialógy venované témam „Lesné produkty“ a „Prístup na trh s biotechnológiami.“ Ďalšie informácie nájdete [tu](#).

Prvý výbor pre obchod a udržateľný rozvoj sa uskutočnil 13. septembra 2018, pričom [spoločná správa](#) je dostupná tu. EÚ a Kanada rozoberali okrem iného možnosť spoločnej akcie na vykonávanie Parížskej dohody a spôsoby, ako uľahčiť zapojenie príslušných zástupcov občianskej spoločnosti. Komisia a Kanada diskutovali aj o skorom preskúmaní ustanovení o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji, čo odzrkadľuje záväzok Komisie prijatý v [spoločnej listine o výklade](#) k CETA.

Okrem toho Komisia v spolupráci s členskými štátmi a Kanadou pripravila pre zainteresované strany [usmernenia k pravidlám pôvodu v dohode CETA](#), ktoré sa sústavne rozširujú.

S dohodou CETA Komisia podnikla ďalší krok smerom k zvýšeniu transparentnosti a na osobitnej webovej stránke CETA s názvom [Stretnutia a dokumenty](#) zverejňuje včasné informácie o činnosti inštitucionálnych orgánov.

Nová príručka CETA, ktorá obsahuje usmernenia s jednotlivými krokmi pre podniky, a osobitný priestor CETA v rámci [databázy prístupu na trh](#) sa ukázali ako veľmi úspešné a môžu byť inšpiráciou pre budúce dohody.

S cieľom monitorovať a ďalej zlepšovať vykonávanie dohody CETA sa 11. júla 2018 uskutočnilo stretnutie [skupiny expertov pre obchodné dohody EÚ](#), ktorá rokovala o súčasnom stave.

Pol'ské jablká: pripravení využívat' výhody CETA

Varšavská spoločnosť Ewa-Bis dodáva konvenčne pestované produkty aj produkty ekologickej poľnohospodárskej výroby do viac ako 25 krajín. Jej majiteľovi Marekovi Marzecovi sa podarilo s pomocou finančných prostriedkov EÚ získaných v roku 2014 vybudovať informačný systém medzi podnikmi (business-to-business) na rozvoj databázy dodávateľov a zákazníkov na celom svete. Spoločnosť Ewa-Bis vytvorila v Toronte základňu v očakávaní rozšírenia svojho podnikania, pričom využila dohodu CETA, a to najmä nulové clá na vývoz ovocia a zeleniny do Kanady. Spoločnosť Ewa-Bis bude takisto profitovať zo zjednodušených a rýchlejších schválení vývozu rastlín, ovocia a zeleniny z EÚ do Kanady.

Špičkové francúzske syry smerujú na kanadské stoly

Spoločnosť Maison Mons je francúzska rodinná firma založená v roku 1964, ktorá sa špecializuje na zušľachtovanie a predaj výnimočných syrov vyrábaných tradičným spôsobom. Spoločnosť nakupuje 190 druhov syra zo 130 rôznych fariem a vyváža ich do viac ako 25 krajín vrátane Kanady. Vďaka dohode CETA sa spoločnosť teší, že zvýši svoj vývoz, keďže CETA zdvojnásobuje súčasnú bezcolnú kvótu na vývoz syrov EÚ do Kanady z 8 000 na 18 500 ton. Spoločnosť Maison Mons a jej výrobky budú profitovať aj z ochrany 140 jedinečných európskych regionálnych potravín a nápojov na kanadskom trhu.

Generálny riaditeľ spoločnosti Hervé Mons: „CETA pritiahla nové obchody. Od uzatvorenia dohody sme už od našich kanadských maloobchodných predajcov získali početné objednávky na naše syry.“ Laure Dubouloz, obchodná riaditeľka pre Severnú Ameriku, hovorí: „Od začiatku uplatňovania dohody CETA sme od maloobchodných predajcov v Kanade začali dostávať otázky o našich syroch. Zdvojnásobenie bezcolnej kvóty pre nich znamená, že môžu ponúknuť širší sortiment špičkových syrov. Sme nadšení z tejto novej trhovej príležitosti.“

Stará írsky whisky sa udomáčuje na kanadskom trhu

Spoločnosť Chapel Gate Irish Whiskey Company je jediný tradičný výrobca whisky (Whiskey Bonder) a sídli v County Clare. Jej zakladateľka Louise McGuane nakupuje whisky z viacerých liehovarov po celom Írsku a necháva ju zrietať v tradičnom sklade. Keď je whisky dozretá, zmieša sa, aby vznikli jedinečné štýly. Približne 70 % vývozu tohto globálneho MSP smeruje na trhy mimo EÚ, pričom očakávajú, že na budúci rok sa ich výnosy strojnásobia. Obchodné dohody ako CETA uľahčujú menším spoločnostiam ako Chapel Gate rast a schopnosť úspešne konkurovať na týchto trhoch. Dohoda CETA konkrétne zabezpečuje účinnejšie presadzovanie pravidiel, ktoré značku chránia pred napodobeninami. CETA takisto znižuje byrokraciu, a to najmä na úrovni provincií, čo uľahčuje vývoz.

Generálna riaditeľka Louise MaGuane poznamenáva: „Dohoda otvára dvere malým podnikom, ako je ten môj, ktoré musia vyvážať, aby prežili a rástli. Vďaka zníženiu daňového zaťaženia môžeme byť na globálnom trhu oveľa konkurencieschopnejší. Alkohol je vo všeobecnosti silne chráneným sektorom na celom svete, a preto má odstraňovanie prekážok obchodu rozhodujúci význam pre náš prístup na trhy, ktorý by inak nebol možný.“

4. PREHLBENÉ A KOMPLEXNÉ ZÓNY VOĽNÉHO OBCHODU (DCFTA)²²

Súčasný stav

Cieľom dohôd o pridružení medzi EÚ a Gruzínskom, Moldavskou republikou (Moldavskom) a Ukrajinou je prehĺbiť politické pridruženie a pripraviť sa na postupnú hospodársku integráciu medzi EÚ a jej tromi východnými partnermi v rámci Východného partnerstva, ktoré tvorí súčasť európskej susedskej politiky.

Prehĺbené a komplexné zóny voľného obchodu majú dva hlavné prvky:

- recipročné otvorenie trhu s tovarom, ktoré sa vyznačuje určitou asymetriou v prospech východných partnerov, a
- ďalekosiahlu regulačnú aproximáciu s právom EÚ, a to najmä v oblastiach súvisiacich s obchodom.

Po viac ako dvoch rokoch uplatňovania dohody s Ukrajinou a viac ako štyroch rokoch s Moldavskom a Gruzínskom sa ukazujú dobré výsledky a obchod sa zvyšuje. Legislatívna aproximácia postupne napreduje. Jej vplyv z hľadiska dynamiky obchodu a jeho udržateľnosti treba vidieť v strednodobom až dlhodobom horizonte.

Vývoj obchodu a využívania preferencií

EÚ je najväčším obchodným partnerom všetkých troch krajín, pričom v roku 2017 na ňu pripadalo 56 % celkového obchodu v prípade Moldavska, 42 % v prípade Ukrajiny a 27 % v prípade Gruzínska. EÚ má kladnú obchodnú bilanciu so všetkými tromi krajinami.

- ✓ Obchod medzi EÚ a Ukrajinou výrazne narastá. Vývoz EÚ na Ukrajinu vzrástol o 22 % a dovoz do EÚ z Ukrajiny vzrástol o 27 %, a to do značnej miery vzhľadom na stabilizáciu hospodárskej situácie po hospodárskej kríze v rokoch 2014 – 2015.
- ✓ Obchod s Moldavskom takisto rastie, pričom dovoz do EÚ narástol o 23 %, teda o niečo viac ako vývoz, ktorý v roku 2017 vzrástol o 19 %. Moldavské hospodárstvo rastie a moldavské spoločnosti zlepšili svoju výkonnosť ako dodávatelia strojov, potravín a určitých poľnohospodárskych a textilných výrobkov.
- ✓ Obchod medzi EÚ a Gruzínskom vzrástol o 6 %, pričom vývoz vzrástol iba o 1,4 %, zatiaľ čo dovoz do EÚ sa zvýšil o 23 % a pozostával predovšetkým z minerálnych produktov, ako sú rudy, trosky a popoly.

Miery využívania preferencií na dovoz do EÚ z troch partnerských krajín v rámci DCFTA zostali aj napriek miernemu poklesu v porovnaní s rokom 2016 pomerne vysoké: 77 % v prípade Gruzínska, 85 % v prípade Moldavska a 87 % v prípade Ukrajiny. Miera využívania preferencií na vývoz z EÚ do Gruzínska sa výrazne zvýšila, a to zo 71 % v roku 2016 na 77 % v roku 2017. Údaje z Ukrajiny a Moldavska neboli k dispozícii.

²²

Prehĺbená a komplexná zóna voľného obchodu medzi EÚ a Ukrajinou sa predbežne vykonávala od 1. januára 2016. Prehĺbené a komplexné zóny voľného obchodu s Gruzínskom a Moldavskom sa predbežne vykonávali od 1. septembra 2014.

Ukrajina, Moldavsko a Gruzínsko nedosiahli plné využitie preferenčných colných kvót pre poľnohospodárske produkty pridelené Európskou úniou, pretože ešte nespĺňajú všetky požiadavky na sanitárne a rastlinolekárске opatrenia a čelia určitým problémom pri umiestňovaní svojich výrobkov na trh.

V rokoch 2015 – 2016 sa vývoz služieb EÚ do troch partnerských krajín zvýšil o 6 % a dovoz o 3 %. Vývoz služieb EÚ na Ukrajinu vzrástol o 9 %, zatiaľ čo dovoz poklesol o 2 %. Dovoz do EÚ z Gruzínska zostal stabilný, zatiaľ čo vývoz EÚ klesol o 33 %. Vývoz služieb EÚ do Moldavska klesol o 16 %, zatiaľ čo dovoz vzrástol o 35 %.

V roku 2016 sa toky PZI z EÚ do Moldavska zvýšili o 183 % (hoci z veľmi nízkej úrovne), zatiaľ čo moldavské investičné toky do EÚ klesli o 145 %. Investičné toky z Gruzínska zostali stabilné, zatiaľ čo toky z EÚ do Gruzínska sa oproti roku 2015 znížili. PZI EÚ na Ukrajinu zostali v roku 2016 na nízkej úrovni.

Pokrok vo vykonávaní DCFTA a nevyriešené otázky

Ukrajina neuplatňovala vyššie vývozné clá na vývoz kovového šrotu do EÚ, zatiaľ čo zákaz vývozu surového dreva z roku 2015 pokračuje, napriek silnej snahe EÚ primäť Ukrajinu, aby vyriešila uvedené problémy. Konštruktívny prístup Komisie a neochota Ukrajiny napredovať znamená, že Komisia v súčasnosti zvažuje riešenie tejto prekážky obchodu prostredníctvom mechanizmu urovnávania sporov zakotveného v DCFTA.

Moldavsko vyriešilo nedostatky pri ochrane zemepisného označenia EÚ „Prosecco“, a to po rozhodnutí najvyššieho súdu. Moldavsko musí naďalej riešiť obavy týkajúce sa nedostatočnej transparentnosti pri distribúcii elektrickej energie a pokračujúcej diskriminácie v súvislosti so zákonom, ktorým sú maloobchodníci zaviazaní k odberu z miestnych zdrojov. O týchto otázkach sa diskutuje v rámci vykonávacích orgánov a na politickej úrovni.

Pokiaľ ide o sanitárne a rastlinolekárске opatrenia, dobrý pokrok sa dosiahol v Moldavsku, ktoré prijalo a začalo realizovať svoju stratégiu sanitárnych a rastlinolekárskych opatrení v decembri 2017, zatiaľ čo Gruzínsko prijalo legislatívny plán. Ukrajina by mala nasledovať v roku 2018. Počet spoločností, ktoré dostávajú povolenia EÚ na vývoz poľnohospodárskych produktov na Ukrajinu, rastie.

Ukrajina a Moldavsko prejavili záujem začať rokovania o dohodách o posudzovaní zhody a uznávaní priemyselných výrobkov.

Všetky tri krajiny podnikli sľubné kroky na zlepšenie svojich režimov verejného obstarávania a realizovali komplexné reformné stratégie. Patrí sem systém elektronického obstarávania na Ukrajinu a v Moldavsku, ktorý by mal zvýšiť efektívnosť a znížiť korupciu.

Podpora reforiem zo strany EÚ

EÚ poskytuje finančnú a technickú pomoc vo všetkých troch partnerských krajinách na podporu domácich reforiem vyplývajúcich z DCFTA a na podporu administratívnej kapacity inštitúcií, ktoré budú tieto reformy navrhovať a vykonávať. Podpora EÚ pokrýva širokú škálu oblastí, ako sú bezpečnosť potravín, technické predpisy a normy, verejné obstarávanie, duševné vlastníctvo, hospodárska súťaž atď. Pomoc EÚ sa poskytuje prostredníctvom celého súboru nástrojov (ako napríklad twinning, [TAIEX](#) alebo dohody s EÚ o vykonávaní sektorových reforiem zahŕňajúce rozpočtovú podporu pri vykonávaní politických opatrení).

Podpora EÚ pre MSP

Malé a stredné podniky v krajinách, ktoré podpísali dohodu o pridružení vrátane DCFTA s EÚ, dostanú ďalšiu podporu z nástroja DCFTA pre malé a stredné podniky. Tento nástroj získa z rozpočtu EÚ približne 200 miliónov EUR grantov, aby uvoľnil najmenej 2 miliardy EUR nových investícií zo strany malých a stredných podnikov. Tieto finančné prostriedky pomáhajú podnikom v Gruzínsku, Moldavsku a na Ukrajine prispôbiť sa novým požiadavkám trhu zjednodušením procesov a investovaním do nových zariadení tak, aby boli v súlade s pravidlami EÚ v oblastiach ako kvalita a bezpečnosť, energetická účinnosť a súlad s predpismi o životnom prostredí.

Rumunské softvérové riešenia pre banky v Moldavsku

Rumunská spoločnosť Allevo so sídlom v Bukurešti zamestnáva 50 zamestnancov a poskytuje softvérové riešenia, ktoré pomáhajú finančným inštitúciám fungovať, spracovávať platby a dodržiavať európske a miestne normy a predpisy. Ako sa stanovuje v DCFTA, Moldavsko preberá predpisy EÚ, ktoré moldavským bankám umožňujú lepšie sa umiestniť na širšom trhu finančných služieb. To otvára podnikateľské príležitosti pre spoločnosť Allevo, ktorá ponúka riešenia prispôbené potrebám bánk. V rámci DCFTA sa navyše v súčasnosti k spoločnostiam EÚ, ako je Allevo, pôsobiacim v Moldavsku pristupuje ako k moldavským spoločnostiam, čo uľahčuje ich fungovanie. Vďaka DCFTA Moldavsko v súčasnosti zakladá väčšinu svojich právnych regulácií v oblasti financií na modeli EÚ, čím sa zjednodušuje predaj služieb EÚ.

Poľská spoločnosť na výrobu outdoorového vybavenia stúpa do nových výšok na Ukrajine

Poľská spoločnosť Fjord Nansen so sídlom v obci Chwaszczyno neďaleko Gdyne sa špecializuje na výrobu outdoorového vybavenia, ako sú stany, batohy, spacie vaky, vákuové fľaše a outdoorové oblečenie. Ako potvrdil majiteľ, Dariusz Staniszewski, vývoz je pre spoločnosť Fjord Nansen čoraz dôležitejší. Kľúčovým trhom je Ukrajina. V roku 2011 tam spoločnosť vyviezla rekordných 23 % svojej produkcie. Zóna voľného obchodu medzi EÚ a Ukrajinou, ktorá je v platnosti od 1. januára 2016, uľahčuje podniku rásť a umožňuje mu využiť jeho plný potenciál.

Ukrajinská módna spoločnosť používa DVO ako odrazový mostík na zásobovanie popredných európskych značiek

Kľúčovým cieľom sledovaným v rámci DCFTA je podpora rozvoja podnikania a tým aj väčšej ekonomickej stability v partnerských krajinách. Spoločnosť „Uzhgorod clothing factory“ realizuje objednávky pre slávnych európskych odberateľov, ako sú Gerry Weber a Marc O'Polo, a spolupracuje so spoločnosťami Hugo Boss a Dolce & Gabbana. Riaditeľ tohto odevného závodu za veľmi dôležitý okamih považuje 1. január 2016, keď ukrajinské colné orgány začali v dôsledku uplatňovania DCFTA vydávať osvedčenia o pôvode tovaru, na základe ktorých sa uplatňujú preferenčné clá pri dovoze do EÚ. Spoločnosť každý rok do Európy dodáva 400 až 450 tisíc kusov odevov a má 300 zamestnancov.

Pracovné a environmentálne práva

Vykonávanie kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji pokročilo. V Moldavsku a v Gruzínsku už niekoľko rokov fungujú poradné mechanizmy občianskej spoločnosti. Ďalším krokom pre Moldavsko je vytvorenie pracovného plánu vykonávania ustanovení o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji. V roku 2018 Gruzínsko prijalo pracovný plán pre obchod a trvalo udržateľný rozvoj a viedlo konštruktívne dialógy s účasťou subjektov občianskej spoločnosti o pracovných normách, najmä inšpektorátoch práce, ktoré sú kľúčovou inštitúciou na ich účinné vykonávanie, ako aj o životnom prostredí a zmene klímy. Na Ukrajine sa začal dialóg medzi stranami so zameraním na trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov; ustanoveniami o práci sa ešte musí zaoberať podvýbor pre obchod a trvalo udržateľný rozvoj. Ukrajinská poradná skupina občianskej spoločnosti ešte nebola zriadená.

5. DOHODY O VOĽNOM OBCHODE „PRVEJ GENERÁCIE“

Úvod

Na účely tejto správy sú DVO „prvej generácie“ dohody dojednané ešte pred oznámením „Globálna Európa“ z roku 2006 a dohody o stabilizácii a pridružení s krajinami západného Balkánu uzavreté v rokoch 2009 – 2016. Spomedzi uplatňovaných dohôd sa správa týka týchto²³:

- DVO so Švajčiarskom a Nórskom²⁴ pochádzajúce zo 70. rokov 20. storočia,
- DVO so stredomorskými partnermi EÚ²⁵ ako súčasť dohôd o pridružení uzavretých v 90. rokoch 20. storočia,
- DVO s Mexikom a Čile (z rokov 2000 a 2003),
- colná únia s Tureckom (1995),
- dohody o stabilizácii a pridružení s piatimi krajinami západného Balkánu (uzavreté v rokoch 2001 – 2016).

Dvojsmerný obchod sa zvýšil vo všetkých prípadoch počas uplatňovania DVO. Miery využívania preferencií na dovoz do krajín EÚ z partnerských krajín sa pohybovali od 97 % (dovoz z Alžírsku a Egypta) až po 69 % (dovoz z Nórska) s priemerom 87 %. Štatistické informácie potrebné na výpočet mier využívania preferencií na vývoz z EÚ do partnerských krajín neboli k dispozícii pri všetkých partneroch. Tam, kde boli údaje dostupné, sa miery využívania preferencií pohybovali od 86 % (vývoz z EÚ do Izraela) až po 44 % (vývoz z EÚ do Egypta)²⁶. DVO „prvej generácie“ nezahŕňajú služby, s výnimkou Mexika a Čile.

EÚ a Mexiko dosiahli v apríli 2018 „základnú dohodu“ o obchodnej časti modernizovanej globálnej dohody medzi EÚ a Mexikom. Prebiehajú rokovania o modernizácii existujúcich DVO s Čile a Tuniskom a rokovať sa začalo aj s Marokom. Komisia dostala zelenú, aby začala rokovania s Jordánskom a Egyptom, keď budú tieto krajiny pripravené. Komisia takisto navrhla začať rokovania o modernizácii colnej únie s Tureckom.

5.1. Švajčiarsko

Vývoj obchodu a využívania preferencií

Švajčiarsko je najväčším obchodným partnerom EÚ v rámci DVO a celkovo jej tretím najväčším obchodným partnerom. Vývoz EÚ medzi rokmi 2016 a 2017 vzrástol o 6 %, o niečo viac ako v poslednom desaťročí (5 %), zatiaľ čo dovoz EÚ sa znížil o 9 %. Klesajúci trend miery využívania preferencií na dovoz zo Švajčiarska do EÚ sa v roku 2017 zvrátil, keď sa miera využívania preferencií vrátila na 85 %. Miera využívania preferencií na vývoz z EÚ do Švajčiarska zostala počas posledných štyroch rokov stabilná a v roku 2017 dosiahla 78 %.

²³ Táto správa sa nevzťahuje na dohody s Islandom a Faerskými ostrovmi. DVO s Južnou Afrikou bola nahradená DHP s Juhoafrickým rozvojovým spoločenstvom (SADC; pozri oddiel 6.1).

²⁴ dohoda o Európskom hospodárskom priestore (EHP) z roku 1992 s Islandom, Lichtenštajnskom a Nórskom zlepšila voľný pohyb tovaru, služieb, investícií a ľudí v rámci tohto priestoru. Nie je predmetom tejto správy.

²⁵ Alžírsko, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Maroko, Palestína a Tunisko.

²⁶ Komisia skúma možné dôvody nízkych mier využívania preferencií na vývoz EÚ do Egypta. Možnými dôvodmi by mohli byť nízke sadzby na väčšinu položiek alebo ťažkopádne postupy určovania pôvodu uplatňované miestnymi orgánmi.

Švajčiarsko je druhým najväčším partnerom EÚ v oblasti služieb. Hodnota služieb poskytovaných spoločnosťami z EÚ vo Švajčiarsku a naopak rýchlo rastie. V období medzi rokmi 2016 a 2017 sa vývoz služieb z EÚ zvýšil o 12 %, zatiaľ čo dovoz do EÚ sa znížil o 26 %, čím sa viac ako zdvojnásobil obchodný prebytok EÚ, ktorý v roku 2017 dosiahol 58 miliárd EUR²⁷. Švajčiarsko a EÚ nemajú komplexnú dohodu o službách, táto oblasť je len čiastočne pokrytá dohodami o pozemnej a leteckej doprave a dohodou o voľnom pohybe osôb, čo poukazuje na potenciál ďalšieho rozvoja obchodu.

Zlepšenie inštitucionálneho rámca pre obchod medzi EÚ a Švajčiarskom

O zlepšení inštitucionálneho rámca pre obchodné vzťahy medzi EÚ a Švajčiarskom, ktoré sa v súčasnosti riadia dohodou o voľnom obchode z roku 1972 a viacerými sektorovými dohodami, sa takisto diskutuje v širšom kontexte rokovaní o rámcovej inštitucionálnej dohode medzi EÚ a Švajčiarskom.

5.2. Nórsko

Vývoj obchodu a využívania preferencií

Nórsko je tretím najväčším obchodným partnerom EÚ v rámci DVO a celkovo jej siedmym najväčším partnerom pre obchod s tovarom. Obchodovanie s tovarom medzi Nórskom a EÚ je veľmi dynamické. Medzi rokmi 2016 a 2017 dovoz z Nórska vzrástol o 22 %. Vývoz do Nórska takisto rástol, aj keď pomalšie (o 4,9 %).

Colné kvóty, ktoré Nórsko poskytuje pre kľúčové poľnohospodárske produkty (hovädzie mäso, bravčové mäso, syr), vývozcovia z EÚ využívajú od roku 2012 úplne alebo takmer úplne. Nórsko využilo len štyri colné kvóty, ktoré udelila EÚ.

Rok 2017 bol prvým rokom od roku 2013, keď sa miera využívania preferencií na dovoz z Nórska do EÚ (70 %) opäť zvýšila.

Nová dohoda o poľnohospodárstve

V roku 2017 EÚ vyviezla do Nórska poľnohospodárske produkty v hodnote 4,5 miliardy EUR, pričom zaznamenávame rastúci trend. Po tom, ako sa dohoda o poľnohospodárstve podpísaná v decembri 2017 začne predbežne vykonávať, poskytne vývozcom z EÚ a Nórska nové obchodné príležitosti, keďže obidve strany otvoria 36 úplne liberalizovaných colných položiek a colných kvót.

5.3. Stredomorské krajiny

Poskytnutie prístupu na trh EÚ je kľúčovým nástrojom na podporu európskej susedskej politiky v jej ciele podporovať prosperitu v partnerských krajinách. V tejto súvislosti DVO s Alžírskom, Egyptom, Izraelom, Jordánskom, Libanonom, Marokom, Palestínou a Tuniskom zabezpečujú recipročnú liberalizáciu všetkého obchodu s priemyselným tovarom a v rôznej miere obchodu s poľnohospodárskymi produktmi, spracovanými poľnohospodárskymi produktmi a produktmi rybolovu. Tieto dohody obsahujú prvky asymetrie v prospech väčšiny stredomorských krajín s cieľom podporiť hospodársky rozvoj v regióne a jeho užšie začlenenie do vnútorného trhu EÚ.

²⁷

Pri Švajčiarsku boli už údaje o službách za rok 2017 k dispozícii.

Vývoj obchodu a využívania preferencií

Pre väčšinu týchto krajín je EÚ hlavným obchodným partnerom a hlavným zdrojom dovozu. EÚ je tiež hlavnou destináciou pre produkty z piatich najväčších hospodárstiev v regióne (Alžírsko, Egypt, Izrael, Maroko a Tunisko). Zatiaľ čo obchod sa na oboch stranách zvyšuje, od nadobudnutia platnosti dohôd rastie vývoz z EÚ do partnerských krajín, s výnimkou Tuniska a Izraela, rýchlejšie ako dovoz. Pri pohľade na obdobie 2016 – 2017 však platí, že vývoz z EÚ rástol pomalšie ako dovoz vo väčšine prípadov (s výnimkou Jordánska, Palestína a Tuniska). Vývoz z EÚ do Alžírska a Egypta sa za rovnaké obdobie znížil, pretože čelí značným obchodným prekážkam.

Krajiny, ktoré relatívne najviac pokročili v diverzifikácii, ako sú Maroko, Tunisko a Izrael, majú relatívne nižšie a stabilnejšie obchodné deficity s EÚ. V roku 2017 Alžírsko prakticky vyrovnalo obchodný deficit s EÚ a pravdepodobne sa vráti k obchodnému prebytku s EÚ, ako to bolo pred rokom 2015. Zdá sa, že to je spôsobené rastom cien ropy, ale aj obchodnými obmedzeniami uplatňovanými Alžírskom, ktoré majú vplyv na vývoz EÚ.

Naši stredomorskí partneri v roku 2017 výrazne využívali obchodné preferencie, pričom priemerná miera využívania preferencií na dovoz do EÚ z ôsmich krajín bola 87 %. Údaje o mierach využívania preferencií na vývoz z EÚ boli k dispozícii iba pre Izrael (86 %), Libanon (58 %) a Egypt (44 %)²⁸. Poľnohospodárske colné kvóty udeľované EÚ sa pri väčšine partnerov okrem Izraela a Maroka nevyužívajú dostatočne, čo je čiastočne spôsobené ťažkosťami s dodržiavaním sanitárnych a rastlinolekárskeho pravidiel EÚ. Využívanie kvót udelených pre EÚ nie je v tomto štádiu úplne uspokojivé.

Pokiaľ ide o obchod so službami a PZI, EÚ je buď najväčším partnerom, alebo jedným z hlavných partnerov v oblasti obchodu so službami a hlavným poskytovateľom PZI vo všetkých dotknutých krajinách.

Španielska spoločnosť našla trh s hovädzím mäsom na Blízkom východe

Španielska rodinná firma Cecinas Nieto sa špecializuje na gurmánske mäsové výrobky. Oceňovaná spoločnosť, založená v roku 1965, vyváža svoje výrobky do mnohých krajín po celom svete a nedávno sa zamerala na Blízky východ.

Obchodná dohoda medzi EÚ a Libanom pomáha európskym spoločnostiam ako Cecinas Nieto vyvážať svoje výrobky bez obmedzenia, pričom majú prospech aj z postupného odstraňovania ciel, ktoré budú úplne zrušené v roku 2018. To európskym vývozcom hovädzieho mäsa umožňuje držať krok s tvrdou konkurenciou z Indie a Brazílie.

Libanon nie je jedinou krajinou, v ktorej spoločnosť Cecinas Nieto zaznamenala rast. Medzinárodné podnikateľské aktivity umožnili spoločnosti Cecinas Nieto zachovať úroveň zamestnanosti a podporiť hospodársku činnosť v regióne.

²⁸

Pozri poznámku pod čiarou č. 26.

Kofeínové posilnenie pre globálny obchod: rakúska káva oživuje trhy v Stredozemí aj mimo neho

Po stáročia bola Viedeň známa svojimi kaviarňami. Spoločnosť Coffeeshop otvorila svoj prvý obchod v roku 1999, pričom pražila kávu, vyvíjala kávovary a vytvárala autentickú atmosféru pod jednou strechou.

Pri rozširovaní na trhy mimo EÚ bolo kľúčom k úspechu spoločnosti pochopenie miestnej kávovej kultúry a miestnych tradícií. Okrem toho mala spoločnosť úžitok z obchodnej dohody EÚ s Marokom uzatvorenej v roku 2000 a s Egyptom v roku 2004: zriaďovanie franchisingových prevádzok sa zjednodušilo, klesli náklady a výrobky zlacneli. Dnes má spoločnosť Coffeeshop viac ako 300 takýchto prevádzok, ktoré zamestnávajú 4 500 ľudí, vrátane 36 prevádzok v Egypte a 54 ďalších, ktoré tam plánuje otvoriť. Podnik založila rodina Schärfových a zostáva súčasťou skupiny Schärf, ktorá bola založená v 50. rokoch minulého storočia a je dôležitým zamestnávateľom v obci Neusiedl am See, kde má sídlo.

Existujú plány na modernizáciu niektorých z týchto DVO na prehĺbené a komplexné dohody o voľnom obchode (DCFTA), ktoré lepšie zodpovedajú zložitejším hospodárskym výmenám, ku ktorým v súčasnosti dochádza medzi EÚ a jej partnermi v Stredozemí. Rokovania o takomto posilnení DVO prebiehajú s Tuniskom a začali sa s Marokom, pričom Komisia dostala poverenie začať rokovania s Jordánskom a Egyptom, keď budú tieto krajiny pripravené.

Regionálna nestabilita naďalej ovplyvňuje hospodárstvo v našich partnerských stredomorských krajinách, čo sťažuje prilákanie zahraničných investorov. Najmä hospodárstva Jordánska a Libanonu boli negatívne ovplyvnené účinkami sýrskej krízy. Opatrenia na uľahčenie obchodu spojené s uvoľnením pravidiel pôvodu, ktoré boli prijaté na podporu Jordánska s cieľom zvýšiť investície a vývoz a posilniť pracovné príležitosti pre jordánskych a sýrskych utečencov, priniesli len skromné výsledky. EÚ skúma možnosti posilnenia hospodárskej spolupráce a pomoci v oblasti obchodu s cieľom zabezpečiť, aby mali stredomorské krajiny väčší úžitok z liberalizácie obchodu s Európskou úniou.

5.4. Mexiko

Vývoj obchodu a využívania preferencií

V roku 2017 vzrástol bilaterálny obchod s tovarom o 15 % v porovnaní s rokom 2016, čo predstavuje 61,7 miliardy EUR. Obchodný prebytok EÚ s Mexikom sa takisto zvýšil, hoci dovoz do EÚ rástol rýchlejšie ako vývoz z EÚ.

Miera využívania preferencií na dovoz z EÚ do Mexika bola približne 71 %, čo predstavuje výrazný nárast oproti 58 % v roku 2016. Miera využívania preferencií na vývoz z EÚ do Mexika²⁹ naopak klesla z 85 % na 75 %³⁰.

²⁹ Zahrnuté obdobie: od 1. júla 2016 do 30. júna 2017

³⁰ Všetky členské štáty okrem štyroch vykazujú v roku 2017 v porovnaní s rokom 2016 nižšie miery využívania preferencií na svoj vývoz do Mexika. Nemecko, na ktoré pripadala takmer tretina z celého

Obchod so službami vzrástol miernejšie, o 2,1 %, bez zmeny prebytku EÚ v porovnaní s rokom 2015. EÚ bola s 27 % (6,5 miliardy EUR) celkových PZI druhým najväčším investorom po Spojených štátoch.

Španielske chorizo smeruje do Mexika

Španielska rodinná firma Tello začala svoju činnosť pred viac ako 50 rokmi v meste Toledo v strednom Španielsku, keď sa Eusebio Tello rozhodol otvoriť malý podnik na predaj domáceho bravčového mäsa, varenej alebo sušenej šunky, paštéty a iných výrobkov z bravčového mäsa. Skupina Tello dnes vyváža do viac ako 40 krajín.

Modernizovaná obchodná dohoda medzi EÚ a Mexikom pomôže spoločnostiam, ako je Tello, expandovať a vstúpiť na mexický trh so 125 miliónmi spotrebiteľov, keďže sa odstráni clá v aktuálnej výške 20 % na dovoz európskeho bravčového mäsa. Vďaka dohode sa uľahčí dovoz bravčového mäsa z bitúnkov v každej krajine EÚ. Napríklad keď Mexiko schváli vývoz z krajiny EÚ, napríklad zo Španielska, automaticky schváli všetky ostatné podobné zariadenia v danej krajine.

Pokrok, nevyriešené otázky a výhľad

Po diskusiách v rámci DVO sa vyriešili niektoré ťažkosti, ktorým vývozcovia z EÚ čelili pri registrácii a schvaľovaní zdravotníckych výrobkov a agrochemických výrobkov v Mexiku. Mexiko odstránilo aj obmedzenia PZI zrušením kapitálových stropov v rôznych odvetviach. Modernizovaná dohoda medzi EÚ a Mexikom pomôže výrazne zlepšiť situáciu v oblasti ochrany práv duševného vlastníctva, obmedzení týkajúcich sa sanitárnych a rastlinolekárskeho opatrení a verejného obstarávania. Bude zahŕňať aj kapitolu o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji.

5.5. Čile

Vývoj obchodu a využívania preferencií

EÚ postupne stráca podiel na trhu v Čile, ktorý získavajú iní obchodní partneri, ako sú Čína a Spojené štáty, hoci DVO čiastočne pomohla tento účinok zmierniť. EÚ je v súčasnosti tretím obchodným partnerom Čile. V roku 2017 vzrástol bilaterálny obchod s tovarom medzi EÚ a Čile oproti roku 2016 takmer o 7 %, pričom dovoz z EÚ rástol pomerne silnejšie, a to čiastočne z dôvodu zotavenia sa cien medi.

Vývoz z EÚ značne prekročil colné kvóty, ktoré čilské orgány poskytli na syry, hoci kvóta sa každoročne zvyšuje o 75 ton. Čile využíva svoje kvóty len čiastočne.

Miera využívania preferencií na dovoz z Čile do EÚ je v posledných troch rokoch stabilná, okolo 95 – 96 %. Miera využívania preferencií na vývoz z EÚ do Čile sa zvýšila zo 74 % v roku 2016 na 76 % v roku 2017. Vývoz služieb EÚ do Čile sa medzi rokmi 2010 a 2016

preferenčného vývozu z EÚ do Mexika, zaznamenalo pokles miery využívania preferencií z 82 % v roku 2016 na 66 % v roku 2017. Súvisí to najmä s nižším využívaním preferencií v 87. kapitole HS (Motorové vozidlá) a 85. kapitole HS (Elektrické stroje) zo strany Nemecka.

zvýšil o 25 %, zatiaľ čo dovoz do EÚ sa zvýšil o 18 %. EÚ zostáva prvým poskytovateľom PZI v Čile. Pokračujúci pokles tokov PZI EÚ je spôsobený poklesom relatívneho významu ťažobného priemyslu v čilskom hospodárstve, na ktorý pripadalo viac ako 45 % celkových PZI v krajine.

Taliansky dizajn sa dostal do Čile s využitím obchodných dohôd EÚ

Spoločnosť Moving je výrobca stoličiek z regiónu Veneto v Taliansku, ktorý bol založený v roku 1980. Spoločnosť zamestnáva 45 ľudí a pôsobivých 85 – 90 % svojho obratu vytvára z vývozu. Obchodná dohoda EÚ s Čile, ktorá nadobudla platnosť v roku 2003, odstránila všetky clá na nábytok, čo viedlo k nárastu dopytu po výrobkoch spoločnosti Moving. Vývoz talianskych stoličiek do Čile sa od nadobudnutia platnosti obchodnej dohody medzi EÚ a Čile v roku 2003 viac ako zdvojnásobil, s nárastom o 103 % z hľadiska hodnoty a 121,4 % z hľadiska množstva. To výrazne prispelo k celkovému rastu obratu spoločnosti. Obchodná dohoda EÚ s Čile umožnila spoločnosti Moving, aby kompenzovala pokles dopytu na iných medzinárodných trhoch a udržala stabilnú pracovnú silu. Spoločnosť Moving bola navyše schopná investovať 300 000 EUR do nových strojov a nasmerovať finančné prostriedky do výskumu zameraného na vývoj výrobkov pre čilský trh.

Pokrok, nevyriešené otázky a výhľad

V marci 2017 Čile otvorilo svoj trh pre hovädzie mäso EÚ. V súčasnosti posudzuje aktualizácie potrebné vo vzťahu k dohodám o víne a liehovinách z roku 2002. Čile bude musieť podniknúť ďalšie kroky na úplné plnenie svojich záväzkov v oblasti verejného obstarávania. Takisto ako v prípade Mexika sa EÚ a Čile rozhodli modernizovať a nahradiť existujúcu obchodnú dohodu novým a ambicióznym rámcom pre bilaterálny obchod a investície.

5.6. Colná únia s Tureckom

Vývoj obchodu a využívania preferencií

Turecko je druhým najväčším obchodným partnerom EÚ v rámci dohôd o voľnom obchode a piatym celkovým najväčším obchodným partnerom. V roku 2017 sa v porovnaní s rokom 2016 vývoz z EÚ do Turecka zvýšil o 8,4 % a dovoz z Turecka do EÚ o 4,5 %. V rovnakom časovom rámci sa obchodný deficit EÚ v poľnohospodárstve výrazne znížil, a to z 1,4 miliardy EUR v roku 2016 na 0,8 miliardy EUR v roku 2017. Využívanie preferencií zostalo na oboch stranách vysoké: miera využívania preferencií na dovoz z Turecka do EÚ zostala stabilná na úrovni asi 92 %, zatiaľ čo miera využívania preferencií na vývoz z EÚ do Turecka mierne klesla z 95 % na 94 %.

Modernizácia colnej únie

V roku 2016 Komisia prijala návrh na modernizáciu colnej únie s cieľom zlepšiť jej fungovanie a rozšíriť jej pôsobnosť tak, aby sa zohľadnili jej nedávne obchodné dohody. Tento návrh čaká na schválenie v Rade. Rada pre všeobecné záležitosti však 26. júna 2018 dospela k záveru, že sa neplánuje ďalšia práca na modernizácii colnej únie EÚ – Turecko.

5.7. Dohody o stabilizácii a pridružení s krajinami západného Balkánu

Prehľad – súčasný stav

„Dohody o stabilizácii a pridružení“ (ďalej tiež „DSP“) uzatvorené v rokoch 2001 – 2016 s našimi partnermi zo západného Balkánu vrátane Albánska, bývalej Juhoslovanskej republiky Macedónsko, Čiernej Hory, Srbska, Bosny a Hercegoviny a Kosova podporujú hospodársky rozvoj a politickú stabilizáciu regiónu. DSP sú právnym nástrojom na zosúladienie právnych predpisov týchto krajín s *acquis* EÚ s cieľom pripraviť krajiny na postupnú integráciu do trhu EÚ. S výnimkou Kosova (kde DSP nadobudla platnosť priamo vrátane jej obchodnej časti) platili pred nadobudnutím platnosti DSP najskôr dočasné dohody, ktoré sa týkali obchodných záležitostí. Týmito dočasnými dohodami sa zaviedli jednotlivé zóny voľného obchodu medzi EÚ a každým partnerom zo západného Balkánu a odstránili sa clá a kvantitatívne obmedzenia dvojstranného obchodu s tovarom, a to až na niekoľko výnimiek týkajúcich sa prevažne poľnohospodárskych výrobkov a produktov rybolovu. DSP zahŕňajú aj ďalšie ustanovenia týkajúce sa hospodárskej súťaže, ochrany práv duševného vlastníctva a spolupráce v colných záležitostiach, záväzkov týkajúcich sa služieb a usadenia sa a aproximácie s *acquis* EÚ v oblasti verejného obstarávania a normalizácie.

Všetci partneri zo západného Balkánu sú buď kandidátmi, alebo potenciálnymi kandidátmi na členstvo v EÚ. Srbsko a Čierna Hora v súčasnosti rokujú o pristúpení.

EÚ od roku 2017 podporuje úsilie partnerov zo západného Balkánu o vytvorenie regionálneho hospodárskeho priestoru, ktorý bude založený na zóne voľného obchodu zriadenej [Stredoeurópskou dohodou o voľnom obchode](#) v roku 2006. Cieľom regionálneho hospodárskeho priestoru západného Balkánu je vytvoriť priestor, v ktorom sa môžu bez prekážok pohybovať tovar, služby, investície a kvalifikovaní pracovníci.

Vývoj obchodu a využívania preferencií

Obchod s regiónom západného Balkánu sa od roku 2007 viac než zdvojnásobil a rozšírenie obchodu celkovo prospelo krajinám západného Balkánu: za desať rokov región zvýšil svoj vývoz do EÚ o 142 %, zatiaľ čo vývoz EÚ do regiónu sa zvýšil miernejšie o 84 %. V roku 2017 zostala miera využívania preferencií na dovoz do EÚ zo všetkých krajín západného Balkánu vysoká, v priemere 91 %. Z dostupných údajov vyplýva, že miery využívania preferencií na vývoz EÚ boli takisto pomerne vysoké (78 % v prípade Albánska; 89 % v prípade bývalej Juhoslovanskej republiky Macedónsko; 86 % v prípade Čiernej Hory a 91 % v prípade Srbska).

Hlavné výzvy pri vykonávaní

Výzvy sú spoločné pre všetkých partnerov zo západného Balkánu a zahŕňajú nedostatok transparentnosti, najmä v procese verejného obstarávania, rozsiahly neformálny sektor a nedostatok systematického, účinného a transparentného presadzovania práva vrátane kontrol a riešenia obchodných sporov. Zlepšenie podnikateľskej klímy bude preto dôležité na to, aby mohli firmy v plnej miere využiť príležitosti vyplývajúce z dohôd o stabilizácii a pridružení.

6. DOHODY O HOSPODÁRSKOM PARTNERSTVE S AFRICKÝMI, KARIBSKÝMI A TICHOMORSKÝMI ŠTÁTMI (AKT)

V roku 2017 sa vykonávalo spolu sedem dohôd o hospodárskom partnerstve s 29 krajinami AKT. Ide o 14 karibských krajín, 13 afrických krajín a dve tichomorské krajiny.

V rámci dohôd o hospodárskom partnerstve EÚ poskytuje bezcolný a bezkvótový prístup pre všetky výrobky od prvého dňa uprednostňujúc krajiny AKT, zatiaľ čo tieto krajiny sa zaviazali liberalizovať okolo 80 % obchodu počas obdobia 15 – 20 rokov. Na podporu hospodárskeho rozvoja, diverzifikácie vývozu a regionálnej integrácie v partnerských krajinách boli navrhnuté pravidlá pôvodu a osobitné záruky. Vývoz partnerov v rámci týchto DHP ešte nie je dostatočne diverzifikovaný, pričom fluktuácie cien komodít výrazne ovplyvňujú hodnotu medziročných obchodných tokov.

Podpora EÚ pri vykonávaní DHP je zameraná na podporu rozvoja súkromného sektora a vytvárania pracovných miest, zvýšenie obchodu a prilákanie investícií, a to aj v konkrétnych odvetviach, ako je poľnohospodárstvo. Vo vzťahu k všetkým DHP sa poskytuje rozvojová pomoc súvisiaca s obchodom a pridelujú sa finančné prostriedky v rámci Európskeho rozvojového fondu (ERF). Túto podporu dopĺňajú členské štáty EÚ, ktoré takisto poskytujú finančné prostriedky, najmä v rámci [stratégie na pomoc obchodu](#)³¹, ako aj prostredníctvom programov v rámci krajín AKT. Inteligentná kombinácia pomoci obchodu, podpory pri vykonávaní DHP a [európskeho vonkajšieho investičného plánu](#)³² v budúcnosti partnerom umožní lepšie využívať príležitosti, ktoré tieto dohody ponúkajú.

³¹ Stratégia EÚ na pomoc obchodu je založená na záveroch Rady z 12. decembra 2005 (dokument 15791/05), zo 16. októbra 2006 (dokument 14018/06) a z 15. mája 2007 (dokument 9555/07).

³² Pozri Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke zo 14. septembra 2016; COM(2016) 581 final.

Budovanie kapacít pre obchod – príklady podpory EÚ pri vykonávaní dohôd o hospodárskom partnerstve

Cieľom podpory pri vykonávaní DHP je podporiť v partnerských krajinách kapacity obchodnej politiky, zlepšiť podnikateľskú klímu a posilniť kapacitu súkromného sektora ako dodávateľa. Príkladom v regióne DHP je Maurícius, ktorý realizuje s východnou a južnou Afrikou projekt s podporou EÚ na zjednodušenie podnikania a regulačného rámca pre investície. Zriadená bola elektronická platforma pre licencie, ktorá slúži ako jednotné kontaktné miesto pre obchodné licencie a povolenia, aby sa skrátil a zjednodušil postup podávania žiadostí. V regióne Juhoafrického rozvojového spoločenstva v rámci DHP získali národné vlády podporu v oblasti colníctva, riadenia sanitárnych a rastlinolekárskeho opatrení a uľahčovania obchodu, čím sa podporil regionálny obchod a vývoz do EÚ.

V júli 2017 Európska únia poskytla dodatočný príspevok vo výške 5 miliónov EUR na obchodný program „Hub and Spokes“. V rámci programu obchodní poradcovia „spokes“ rozvíjajú a posilňujú kapacity vládnych ministerstiev, zatiaľ čo regionálni obchodní poradcovia „hubs“ poskytujú pomoc veľkým regionálnym organizáciám. Cieľom je zvýšiť kapacitu kľúčových zainteresovaných strán vo verejnom a v súkromnom sektore krajín AKT prispievať k tvorbe obchodných politík a dohôd (ako napr. DHP), k rokovaniam o nich a k ich vykonávaniu.

Významná časť rozvojovej spolupráce (v rámci všetkých dostupných nástrojov vonkajšej pomoci EÚ vrátane kombinovaného financovania) je zameraná na podporu politických oblastí súvisiacich s DHP v príslušných partnerských krajinách a regiónoch vrátane rozvoja MSP, industrializácie, odborného vzdelávania, poľnohospodárskeho rozvoja a konektivity (dopravnej a energetickej infraštruktúry).

6.1. Dohoda o hospodárskom partnerstve s Juhoafrickým rozvojovým spoločenstvom (SADC)

Počas prvého úplného roka vykonávania Južná Afrika a EÚ dostatočne využívali nové liberalizované colné položky. V prípade Botswany, Lesotha, Namíbie a Svazijska sa zvýšil vývoz koncentrátov nealkoholických nápojov do EÚ, ako aj tropického ovocia a orechov. Niektorí africkí partneri DHP – najmä Mozambik, Svazijsko a Zimbabwe (ktoré vykonáva DHP s východnou a južnou Afrikou) – zaznamenali pokles vývozu cukru do EÚ z dôvodu rastúcej globálnej hospodárskej súťaže s inými výrobcami, ako aj ukončenia režimu kvót EÚ na cukor. V októbri 2017 sa v Južnej Afrike uskutočnilo prvé fórum občianskej spoločnosti. Fórum diskutovalo o úlohe DHP v rámci trvalo udržateľného rozvoja vrátane environmentálnych a pracovných aspektov.

V roku 2017 EÚ naďalej so štátmi SADC DHP, najmä s Južnou Afrikou, otvárala otázky týkajúce sa prekážok obchodu v sektore hydiny a textilu.

6.2. Dočasná dohoda o hospodárskom partnerstve s východnou a južnou Afrikou

Štyri partnerské krajiny dočasnej DHP s východnou a južnou Afrikou v roku 2017 opäť zaznamenali zvýšenie vývozu do EÚ, a to o 15,3 %. Partneri navrhli prehlbiť dohodu smerom k úplnej DHP, ktorá sa bude týkať tém presahujúcich obchod s tovarom.

Maurícijské jedlé kvetinové oplátky sa dostávajú na stoly EÚ

V roku 2017 sa takmer polovica vývozu Maurícia dostala na trh EÚ. Jednou zo spoločností, ktoré majú úžitok z DHP, je maurícijská spoločnosť Creasim Ltd, ktorá vyrába jedlé tortové ozdoby z oplátok v tvare kvetov, ovocia a listov určené na pečivo a pekárenské výrobky. Na trhy EÚ vyváža viac ako 180 ton tortových ozdôb, čo predstavuje 60 % jej obratu. Spoločnosť Creasim má 230 pracovníkov, z ktorých 30 % získalo zamestnanie po nadobudnutí platnosti DHP. Vďaka nízkej cene a obsahu kalórií sú ich výrobky v EÚ čoraz obľúbenejšie. Registrované vzory a modely sú ručne vyrábané a podliehajú prísnej kontrole kvality, ktorá zodpovedá normám EÚ.

6.3. DHP s Karibským fórom štátov AKT (CARIFORUM)

Karibský vývoz do EÚ sa v roku 2017 zvýšil o 12 % napriek zníženiu vývozu banánov, kakaa a ryže v dôsledku cyklónov. Karibské krajiny zatiaľ nezaznamenali významné prínosy z liberalizácie obchodu so službami. V tejto oblasti zohrávajú úlohu viaceré faktory, medzi ktoré patrí nedostatočné vykonávanie zo strany niektorých partnerov, nedostatok dodávateľských kapacít, ale aj vízové režimy členských štátov EÚ a nedostatok údajov o službách. S cieľom riešiť tieto problémy sa partneri DHP dohodli na zriadení osobitného výboru pre obchod so službami. Zástupcovia občianskej spoločnosti (poradný výbor DHP) sa v roku 2017 stretli tretíkrát. Občianska spoločnosť vo svojich odporúčaniach vyzvala na včasné prijatie monitorovacieho mechanizmu a zdôraznila potrebu dodržiavať pri vykonávaní DHP sociálne aspekty a základné pracovné normy.

6.4. Tichomorská DHP a jednotlivé DHP s Ghanou, Pobrežím Slonoviny a Kamerunom

V Tichomorí Papua-Nová Guinea naďalej zvyšuje svoj vývoz upravených a konzervovaných produktov rybolovu (väčšinou konzervovaných tuniakov). V roku 2017 sa vývoz zvýšil o 48,7 %. Západná a stredná Afrika, Ghana, Pobrežie Slonoviny a Kamerun naďalej zvyšovali vývoz spracovaných výrobkov z kakaa v rámci svojich príslušných DHP.

Viac banánov z Pobrežia Slonoviny

Dovoz banánov z Pobrežia Slonoviny do EÚ sa za posledné desaťročie (2007 – 2017) zvýšil o 80 %, aj keď celkový dovoz banánov do EÚ vzrástol len o 50 %. Z hľadiska množstva sa vývoz v roku 2017 zvýšil na 316 000 ton (čo zodpovedá hodnote 235 miliónov EUR). Rastúci trend bol podporený zabezpečením dlhodobého bezcolného a bezkvótového prístupu na európsky trh prostredníctvom DHP. Produkcia banánov na vývoz predstavuje približne 10 % poľnohospodárskeho HDP na Pobreží Slonoviny. Produkcia banánov je náročná na pracovnú silu, pričom podiel zamestnanosti je vyšší ako v ostatných poľnohospodárskych odvetviach v krajine. V sektore je priamo zamestnaných približne 10 000 pracovníkov a ďalších 3 300 pracovníkov je zapojených do podporných činností. Pri započítaní rodinných príslušníkov odvetvie banánov zabezpečuje živobytie pre 60 000 ľudí.

Spracované kakao z Ghany vytvára lokálnu pridanú hodnotu

Kľúčovým úspechom pre Ghanu je jej schopnosť zvyšovať vývoz spracovaných výrobkov z kakaa do EÚ vďaka bezcolnému, bezkvótovému prístupu na základe DHP. Za posledných desať rokov Ghana zvýšila svoj vývoz kakaového masla, kakaovej pasty a kakaového prášku do EÚ o 237 %. Na porovnanie, Nigéria, ktorá zostala v obchodnom režime VSP, zaznamenala stagnáciu vo vývoze spracovaného kakaa do EÚ.

Vďaka posunu od vývozu surových kakaových bôbov k na mieste spracovaným výrobkom z kakaa je Ghana odolnejšia voči kolísavým cenám surovín na svetovom trhu. Nízke ceny kakaových bôbov viedli v roku 2017 k poklesu vývozu kakaových bôbov z Ghany do EÚ o 400 miliónov EUR. Naopak, vývoz spracovaného kakaa pokračoval v rastúcom trende.

7. OBCHOD A TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ: AKTUÁLNE INFORMÁCIE O NEDÁVNÝCH AKTIVITÁCH

Všetky DVO „novej generácie“ a DCFTA, ktoré EÚ uzatvorila od roku 2010, obsahujú kapitolu o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji s právne záväznými záväzkami, pričom na ich presadzovanie dohliadajú výbory pre obchod a trvalo udržateľný rozvoj, ktoré sa stretávajú raz ročne.

V roku 2017 prebehla hlboká politická diskusia medzi inštitúciami EÚ, členskými štátmi EÚ a občianskou spoločnosťou o tom, ako zlepšiť účinnosť vykonávania kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji a zlepšiť ich presadzovanie, pričom boli znovu potvrdené základné medzinárodné záväzky vrátane Parížskej dohody o zmene klímy. V tejto súvislosti útvary Komisie 26. februára 2018 zverejnili [neoficiálny dokument](#), v ktorom sa predstavuje prepracovaná stratégia vytvorená na základe akčného plánu s 15 konkrétnymi bodmi na prijatie opatrení. Tieto body sú zoskupené do štyroch širokých okruhov, čo odzrkadľuje konsenzus, ktorý vyplynul z diskusie o oblastiach, v ktorých sú potrebné zlepšenia:

1. spolupracovať (s členskými štátmi EÚ, Európskym parlamentom a medzinárodnými organizáciami);
2. umožniť občianskej spoločnosti vrátane sociálnych partnerov zohrávať úlohu pri vykonávaní;
3. dosahovať výsledky (okrem iného stanovením špecifických priorít pre konkrétnych partnerov, rozhodnejším presadzovaním a posilnením tematického pokrytia s ohľadom na ustanovenia týkajúce sa práce a zmeny klímy, ako aj zvýšením dostupných zdrojov v rámci [stratégie na pomoc obchodu](#) a mimo nej); a
4. zvýšiť komunikáciu a transparentnosť.

V súčasnosti sa kladie dôraz na plnohodnotné vykonávanie 15 bodového akčného plánu, pričom treba mať na zreteli, že po piatich rokoch vykonávania je naplánované preskúmanie.

Pri vykonávaní kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji Komisia zabezpečuje úzku koordináciu s členskými štátmi EÚ prostredníctvom osobitnej skupiny odborníkov pre otázky obchodu a trvalo udržateľného rozvoja, ktorá sa stretáva štyrikrát ročne. Na základe obchodných dohôd boli zriadené domáce poradné skupiny občianskej spoločnosti, ktoré sa pravidelne stretávajú s podporou Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru.

EÚ naďalej nabáda svojich partnerov, aby zaviedli mechanizmy vyváženého a transparentného dialógu o otázkach súvisiacich s obchodom a trvalo udržateľným rozvojom a zvyšuje finančné zdroje na podporu účasti zainteresovaných strán. Vytvorenie domácej poradnej skupiny v Kolumbii možno v tomto ohľade zdôrazniť ako dôležitý pokrok.

Pokrok pri vykonávaní hmotnoprávných záväzkov týkajúcich sa obchodu a trvalo udržateľného rozvoja prebieha rôznym tempom, čo odráža povahu výziev, ktorým čelia jednotliví partneri. Silnejšia angažovanosť EÚ však začína prinášať výsledky. Objavili sa napríklad povzbudivé signály z Južnej Kórey, keď jej orgány oznámili verejnosti EÚ časový harmonogram pre tripartitné rokovania o preskúmaní zákonníka práce a ďalších zákonov s cieľom pripraviť pôdu pre ratifikáciu štyroch zostávajúcich základných dohôd MOP zo strany Južnej Kórey (pozri: [Zhrnutie rokovaní na šiestom výbore pre obchod a trvalo](#)

udržateľný rozvoj). Útvary Komisie tento proces pozorne sledujú a podľa potreby prijímú ďalšie opatrenia. V Strednej Amerike EÚ spolupracuje s národnými vládami a domácimi poradnými skupinami na presadzovaní záväzkov obchodu a trvalo udržateľného rozvoja v zložitých situáciách, pričom využíva spoluprácu s MOP a inými medzinárodnými subjektmi. Pokiaľ ide o Peru, EÚ zintenzívňuje úsilie na zabezpečenie rýchlejšieho vykonávania. Podanie, ktoré Komisii predložila skupina organizácií občianskej spoločnosti, ešte viac potvrdilo potrebu, aby peruánske orgány formálne zapojili svoju domácu občiansku spoločnosť do záležitostí týkajúcich sa obchodu a trvalo udržateľného rozvoja.

Aktivity súvisiace s obchodom a trvalo udržateľným rozvojom nie sú výlučnou záležitosťou DVO „novej generácie“ a DCFTA, ale týkajú sa aj iných druhov obchodných dohôd, ako sú DHP (pozri napríklad stretnutie prvého fóra občianskej spoločnosti v rámci SADC, ktoré sa opisuje v oddiele 6.1).

K plneniu cieľov obchodu a trvalo udržateľného rozvoja v krajinách, na ktoré sa vzťahujú obchodné dohody EÚ, a v ďalších krajinách³³, prispieva celý rad programov a projektov financovaných EÚ.

Okrem toho je cieľom európskeho vonkajšieho investičného plánu a nariadenia (EÚ) 2017/1601 z 26. septembra 2017³⁴ podporovať činnosti, ktoré prispievajú k cieľom obchodu a trvalo udržateľného rozvoja.

³³ Pozri napríklad „Switch Africa Green Programme“ (Zelený program pre Afriku), ktorý podporuje krajiny v Afrike pri dosahovaní trvalo udržateľného rozvoja tým, že sa zapoja do prechodu k inkluzívnemu ekologickému hospodárstvu. <https://www.switchafricagreen.org/index.php?lang=en>.

³⁴ Pozri nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1601 z 26. septembra 2017 o zriadení Európskeho fondu pre udržateľný rozvoj (EFSD), záruky EFSD a záručného fondu EFSD.

8. V CENTRE POZORNOSTI: AGROPOTRAVINÁRSKY OBCHOD V RÁMCI DVO

Ako pomáhajú dohody EÚ o voľnom obchode agropotravinárskemu obchodu: stav v roku 2017

Agropotravinársky obchod v rámci DVO EÚ rastie a významne prispieva k celkovému úspechu vývozu agropotravinových výrobkov z EÚ. V roku 2017 tvoril agropotravinársky obchod EÚ s partnerskými krajinami DVO tretinu celkového vývozu agropotravinových výrobkov EÚ a viac ako 40 % dovozu. Obchodovanie v rámci DVO „prvej generácie“ EÚ (najmä so Švajčiarskom, s Nórskom a Alžírskom) výrazne prispelo k prebytku EÚ vo výške 20 miliárd EUR v celkovom agropotravinárskom obchode v roku 2017. V rámci DVO „novej generácie“ s Južnou Kóreou, piatou najväčšou cieľovou krajinou pre vývoz agropotravinových výrobkov v rámci DVO, sa vývoz EÚ za posledných osem rokov zvýšil o 113 %. V rokoch 2016 – 2017 sa vývoz EÚ do Južnej Kórey zvýšil o 10 % z 2,6 na 2,9 miliardy EUR. Očakáva sa, že dohoda s Kanadou, CETA, prinesie významné prínosy, keď sa pokročí v jej vykonávaní. CETA sa zameriava na postupné odstránenie ciel na 91 % všetkých poľnohospodárskych colných položiek.

Vývoz EÚ v rámci DVO je pomerne rovnomerne rozdelený medzi prvotné poľnohospodárske produkty a spracované potraviny a nápoje. V roku 2017 boli hlavnými cieľovými krajinami vývozu Švajčiarsko, Nórsko, Turecko, Kanada, Južná Kórea a Alžírsko, ktoré predstavovali 55 % vývozu agropotravinových výrobkov do krajín DVO a 19 % celkového vývozu agropotravinových výrobkov z EÚ. Ukrajina je v súčasnosti prvým zdrojom poľnohospodárskeho dovozu do EÚ v rámci DVO (najmä pokiaľ ide o obilniny, rastlinné oleje a olejnaté semená). V roku 2017 sa dovoz z tejto krajiny zvýšil o tretinu. Ukrajina, Švajčiarsko, Turecko, Pobrežie Slonoviny, Južná Afrika, Kolumbia a Čile tvorili v roku 2017 51 % celkového dovozu agropotravinových výrobkov v rámci DVO a 22 % celkového dovozu agropotravinových výrobkov do EÚ. Väčšinu dovozu do EÚ tvoria prvotné poľnohospodárske produkty, ako sú tropické ovocie, kakao, zelenina a káva (72 %), pričom spracované potraviny a nápoje tvoria 22 %.

DVO otvárajú trhy pre poľnohospodárske výrobky, potraviny a nápoje, čím vytvárajú pridanú hodnotu a pracovné miesta v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby, ako aj v oblasti spracovania potravín, ako vyplýva zo [štúdie o vplyve obchodných dohôd EÚ na odvetvie poľnohospodárstva](#), ktorú pre Komisiu v roku 2016 vypracovala spoločnosť Copenhagen Economics. V roku 2017 Komisia opäť komunikovala o podpore obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami, a to aj prostredníctvom návštevy na vysokej úrovni v Kanade a propagácie potravín a nápojov z EÚ na významných medzinárodných veľtrhoch (napr. v Toronte a v Abú Zabí). Okrem viac ako 100 individuálnych propagačných programov, ktoré už v roku 2017 prebiehali, Komisia vybrala 33 dodatočných návrhov na podporu agropotravinových výrobkov EÚ v tretích krajinách, ktoré sa budú vykonávať v rokoch 2018 – 2020. Niektoré z týchto kampaní spolufinancovaných EÚ zahŕňajú napríklad propagáciu jablák so zemepisným označením v Egypte alebo podporu vývozu šuniek a syrov z EÚ do Mexika.

Vývozcovia z EÚ môžu využívať viac ako 600 preferenčných colných kvót, ktoré im udelili naši partneri v rámci DVO. Využívanie colných kvót sa z rôznych dôvodov líši v závislosti od krajín a výrobkov, pričom Komisia sa ho snaží zvýšiť. V roku 2017 sa jej podarilo získať lepšie podmienky prístupu na trh pre vývoz hovädzieho mäsa EÚ do Turecka.

Na riešenie obchodných prekážok súvisiacich so sanitárnymi a rastlinolekáorskými opatreniami v partnerských krajinách sa používajú príslušné ustanovenia o sanitárných a rastlinolekáorských opatreniach v DVO. Napríklad v roku 2017 Komisia dosiahla pre niektoré členské štáty EÚ lepší prístup na trh pre bravčové mäso v Mexiku a pre mliečne výrobky EÚ v Peru. Ukrajina zrušila svoj dočasný zákaz na hydinu z dôvodu vtácej chrípky a Japonsko odstránilo zákaz dovozu hovädzieho dobytku z dôvodu BSE (bovinnej spongiformnej encefalopatie) pre dva ďalšie členské štáty. DVO obsahujú aj ustanovenia, ktorými sa podporuje vysoká úroveň ochrany zdravia rastlín a zvierat na strane obchodných partnerov EÚ vrátane krajín Východného partnerstva a západného Balkánu. Nedávnym úspechom bolo, že príslušné podvýbory DCFTA prijali stratégie sanitárných a rastlinolekáorských opatrení pre Moldavsko a Gruzínsko. Aj Ukrajina dokončuje diskusie s Komisiou o tejto otázke.

DVO zabezpečujú ochranu vlajkových produktov EÚ, ako sú *AcetoBalsamico di Modena*, *Feta*, *Reblochon*, *Prosciutto di Parma* alebo *Queso Manchego*, ako aj víno a liehovín, ktoré sú chránené zemepisnými označeniami³⁵. Novšie DVO EÚ zabezpečujú vysokú úroveň a značný rozsah ochrany zemepisných označení v krajinách, v ktorých sa predtým neposkytovala nijaká ochrana. Ekvádor bude napríklad chrániť 116 zemepisných označení EÚ. Od septembra 2017 požíva 143 agropotravinových výrobkov EÚ so zemepisným označením ochranu na základe dohody CETA, a to nad rámec zemepisných označení pre víno a liehoviny, ktoré sú v Kanade chránené od roku 2003. Ochrana zemepisného označenia *Prosecco* v Moldavsku bola zabezpečená, čím sa uzavrel dlhotrvajúci súdny prípad.

V DVO sa zakotvuje ochrana výrobcov EÚ, ktorí vyrábajú citlivé výrobky, ako je hovädzie mäso, hydina alebo cukor. Tie sú buď úplne vylúčené z preferenčného obchodu, alebo ak sú vylúčené čiastočne, vzťahuje sa na ne celkovo približne 360 colných kvót EÚ. V prípade citlivého ovocia a zeleniny sa počas vrcholu sezóny v EÚ uplatňuje systém vstupných cien.

Okrem toho sa DVO zameriavajú na podporu miestneho odvetvia poľnohospodárstva v rozvojových krajinách, ako sú krajiny AKT alebo niektorí partneri zo Strednej a Latinskej Ameriky. DHP Európskej únie sa zameriavajú na rozvojové ciele a priniesli výsledky pri podporovaní kapacity odvetvia poľnohospodárstva v krajinách AKT: v rokoch 2007 – 2017 sa hodnota dovozu agropotravinových výrobkov z krajín DHP zvýšila o 71 %, najmä v poľnohospodárskych komoditách, ako sú tropické ovocie, kakao alebo káva, ktoré sa v EÚ nepestujú. Okrem toho, zatiaľ čo vývoz EÚ do Strednej Ameriky a Kolumbie, Ekvádoru a Peru sa zvyšuje, Peru pri agropotravinárskom obchode zaznamenalo prebytok, čo vyplýva z dovozu čerstvého tropického ovocia (napríklad banánov) do EÚ.

Komisia spolupracuje s partnermi DVO na širokom spektre dôležitých otázok týkajúcich sa obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami, od technickej pomoci EÚ v odvetví poľnohospodárstva a rozvoja vidieka až po zlepšenie systémov kontroly bezpečnosti potravín.

³⁵

Zemepisné označenie je jedinečný znak, ktorý sa používa na identifikáciu pôvodu výrobku z územia určitej krajiny, regiónu alebo lokality, pričom kvalita, povest' alebo iná vlastnosť výrobku súvisí s jeho zemepisným pôvodom.

Vykonávanie DVO v agropotravinárskom odvetví: súčasné a budúce aktivity

Komisia pracuje na viacerých frontoch s cieľom zabezpečiť, aby DVO priniesli výhody odvetviu poľnohospodárstva, medzi ktoré patria:

- ✓ vyriešenie otvorených otázok prístupu na trh, ako napríklad vývoz hovädzieho mäsa z EÚ do Južnej Kórey a uznanie regionalizácie EÚ, najmä pokiaľ ide o vývoz hydiny a bravčového mäsa z EÚ do Južnej Kórey, Japonska a Južnej Afriky,
- ✓ účinné vykonávanie dohody CETA (napr. monitorovanie využívania colných kvót na syr a zhromažďovanie informácií o ich prideľovaní a prevodoch) a príprava na DHP s Japonskom (keď bude plne implementovaná, liberalizuje sa 87 % súčasného vývozu agropotravinových výrobkov),
- ✓ monitorovanie a zlepšenie využívania colných kvót,
- ✓ presadzovanie ochrany zemepisných označení (napr. v rámci CETA, v Čile a Kolumbii, Ekvádore a Peru) a pokrok v procese pridávania ďalších zemepisných označení EÚ do zoznamu chráneného na základe DVO (s Južnou Kóreou),
- ✓ monitorovanie stabilizačného mechanizmu pre banány z Kolumbie, Ekvádoru, Peru a zo Strednej Ameriky,
- ✓ posilnenie spolupráce s partnermi v rámci DVO (napr. s Kanadou alebo Japonskom) o dôležitých otázkach spoločného záujmu, ako sú dobré životné podmienky zvierat a antimikrobiálna rezistencia,
- ✓ mobilizácia využívania finančných prostriedkov EÚ na poskytovanie technickej pomoci, napr. v regióne Východného partnerstva (na ďalšie zosúladenie právnych predpisov s *acquis* EÚ v Gruzínsku, Moldavsku a na Ukrajine), na západnom Balkáne alebo v krajinách AKT.

9. AKTUÁLNE INFORMÁCIE O PREBIEHAJÚCICH A BUDÚCICH ČINNOSTIACH

Komisia sa zapojila do otvorenej diskusie s Európskym parlamentom o vykonávaní DVO, a to aj o [uznesení Európskeho parlamentu o výročnej správe o vykonávaní spoločnej obchodnej politiky](#). Komisia bude naďalej predkladať výročnú správu o vykonávaní DVO EÚ Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov.

Komisia sa zapája do mnohých aktivít, aby ľuďom a podnikom pomohla čo najviac z DVO profitovať, pričom vychádza z existujúcich nástrojov a postupov a zároveň vyvíja nové:

- ✓ Aby uľahčila využívanie DVO malým a stredným podnikom, Komisia vyvíja online portál pre dovoz do EÚ a vývoz z EÚ, v ktorom sú integrované informácie z databázy prístupu na trh a asistenčnej služby EÚ pre obchod (EU Trade Helpdesk). Tento portál bude okrem iného ponúkať informácie o konkrétnych výrobkoch a usmernenia týkajúce sa postupov colného konania, čo bude podporené systémom varovania prispôbeným pre jednotlivých používateľov. Aktuálne informácie o preferenčných sadzbách sú k dispozícii aj v [databáze EÚ TARIC](#) a podrobné informácie o preferenčných pravidlách pôvodu a súvisiacich postupoch možno nájsť na webových stránkach Komisie týkajúcich sa ciel.
- ✓ Komisia sa snaží získavať spoľahlivé údaje od partnerov, ktoré jej umožnia zistiť miery využívania preferencií na vývoz z EÚ, pričom bude otvárať tieto otázky s partnermi a prípadne poskytovať pomoc. Nové dohody prijaté počnúc dohodou CETA budú obsahovať záväzné ustanovenie o pravidelnej výmene údajov. Komisia takisto získava dodatočné informácie, ktoré môžu vyplývať z preskúmania iných ukazovateľov, ako je miera úspory na clách, ktorou sa meria skutočná úspora ciel v porovnaní s celkovými potenciálnymi úsporami cla³⁶.
- ✓ Komisii poskytuje poradenstvo o vykonávaní DVO nová expertná skupina pre obchodné dohody EÚ. Občianska spoločnosť poskytuje svoje vstupy okrem iného aj prostredníctvom pravidelných stretnutí v rámci dialógu s občianskou spoločnosťou.
- ✓ Komisia nedávno zintenzívnila spoluprácu s členskými štátmi EÚ v prierezových otázkach súvisiacich s vykonávaním DVO prostredníctvom osobitnej siete koordinátorov pre DVO.
- ✓ Špecializovaná skupina expertov členských štátov pre obchod a trvalo udržateľný rozvoj sa v súčasnosti stretáva štyrikrát ročne s cieľom diskutovať o vykonávaní kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji, najmä o praktických aspektoch 15-bodového akčného plánu v oblasti obchodu a trvalo udržateľného rozvoja. Príslušné útvary Komisie si okrem toho v rokoch 2018 a 2019 objednali prieskumy o uplatňovaní základných pracovných noriem a pracovných podmienok v 29 krajinách, na ktoré sa vzťahujú záväzky v rámci VSP+ a DVO.

³⁶

Tento ukazovateľ by mohol pomôcť určiť sektory, v ktorých je vysoká hodnota vývozu a vysoké potenciálne úspory cla a v ktorých je dôležité zlepšiť výkonnosť (pozri aj štúdiu autorov Nilssona a Preillona z roku 2018 dostupnú na http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/june/tradoc_156931.pdf.

- ✓ V záujme zvýšenia transparentnosti vykonávania Komisia verejnosti sprístupní informácie o dialógoch a zasadnutiach výborov týkajúcich sa DVO na svojej webovej stránke „[Transparency in action](#)“ (Transparentnosť v akcii), a to počnúc dohodou CETA. Komisia sa v spolupráci so svojimi partnermi bude usilovať o zvýšenie transparentnosti, pokiaľ ide o existujúce DVO.
- ✓ V záujme zabezpečenia čo najrýchlejšieho uplatňovania DVO Komisia na svojom webovom sídle poskytuje komplexné informácie ešte pred začiatkom uplatňovania dohôd. Okrem predbežného znenia DVO Komisia počnúc dohodou CETA začne zverejňovať aj informačné prehľady, podrobné pokyny pre podniky, príbehy vývozcov a infografiky. S cieľom zvýšiť pripravenosť na vykonávanie nových DVO Komisia podľa potreby investuje do štúdií o domácom právnom rámci viacerých partnerských krajín.
- ✓ Komisia takisto podporuje realizáciu DVO prostredníctvom podujatí, ako je „Deň prístupu na trh“ s členskými štátmi EÚ, pričom využíva skúsenosti získané prostredníctvom svojho partnerstva pre prístup na trh. Sieť [Enterprise Europe Network](#) (EEN) a agentúry členských štátov EÚ na podporu obchodu, v Európe aj v zahraničí, spolu s podnikateľskými a obchodnými združeniami, ako je celosvetová sieť európskych obchodných organizácií (European Business Organisations worldwide network – EBO WWN), informujú o konkrétnych príležitostiach, ktoré DVO prinášajú, a propagujú ich.
- ✓ Na podporu vykonávania DVO sa tímy pre prístup na trh v rámci delegácií EÚ v tretích krajinách snažia využívať finančné prostriedky EÚ, ako je nástroj partnerstva alebo iné relevantné nástroje. [Stratégia EÚ na pomoc obchodu](#) a [vonkajší investičný plán EÚ](#) podporujú malé spoločnosti z rozvojových krajín pri využívaní príležitostí vyplývajúcich z DVO. Prierezová iniciatíva európskej hospodárskej diplomacie zavedená v roku 2017 zabezpečuje, aby sa rôzne politiky EÚ navzájom posilňovali pri podpore kľúčových hospodárskych priorít, pričom jednou z nich je vykonávanie DVO.
- ✓ Komisia v roku 2018 uverejní svoje priebežné hodnotenie DVO s Južnou Kóreou a čoskoro začne priebežné hodnotenie dohody s Kolumbiou a Peru. [Ex post hodnotenie](#) DVO medzi EÚ a šiestimi stredomorskými partnerskými krajinami prebieha a má sa ukončiť do konca roka 2019.

10. PRÁVNE PRESADZOVANIE ZÁVÄZKOV

DVO EÚ zabezpečujú dôkladné presadzovanie hmotnoprávných záväzkov obsiahnutých v každej dohode s cieľom zabezpečiť účinné a včasné riešenie sporov, ktoré by mohli v tomto ohľade vzniknúť. V roku 2017 sa riešenie sporov v rámci DVO nevyužilo, Komisia však dôkladne a starostlivo monitoruje vykonávanie týchto dohôd. To Komisii umožňuje posúdiť vhodnosť využitia právneho presadzovania záväzkov v jednotlivých prípadoch.

PRÍLOHA 1 – VYUŽÍVANIE PREFERENCIÍ NA DOVOZ DO EÚ

Vyvážajúca krajina	2015	2016	2017
Dohody o voľnom obchode „novej generácie“			
Kolumbia	97 %	97 %	97 %
Kostarika	96 %	97 %	96 %
Ekvádor	89 %	88 %	97 %
Salvádor	82 %	74 %	90 %
Guatemala	95 %	95 %	93 %
Honduras	91 %	92 %	92 %
Nikaragua	94 %	94 %	93 %
Panama	70 %	61 %	82 %
Peru	98 %	97 %	96 %
Južná Kórea	85 %	87 %	88 %
DCFTA			
Gruzínsko	83 %	80 %	77 %
Moldavsko	91 %	88 %	85 %
Ukrajina	87 %	89 %	87 %
Dohody o voľnom obchode „prvej generácie“			
Stredomorskí partneri			
Alžírsko	97 %	95 %	97 %
Egypt	95 %	96 %	97 %
Izrael	89 %	90 %	91 %
Jordánsko	68 %	79 %	75 %
Libanon	76 %	71 %	70 %
Maroko	97 %	97 %	97 %
Okupované palestínske územia	78 %	81 %	77 %
Tunisko	95 %	96 %	94 %
Západný Balkán			
Albánsko	87 %	86 %	86 %
Bosna a Hercegovina	93 %	94 %	94 %
Bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko	97 %	95 %	94 %
Kosovo	85 %	89 %	92 %
Čierna Hora	81 %	83 %	90 %
Srbsko	93 %	90 %	92 %
Latinskoamerickí partneri			
Čile	95 %	95 %	96 %
Mexiko	52 %	58 %	70 %
Štáty EZVO			
Nórsko	71 %	66 %	69 %
Švajčiarsko	86 %	83 %	85 %
Dohody o hospodárskom partnerstve (DHP)			
CARIFORUM (priemer)	91 %	92 %	91 %
SADC (priemer)	87 %	80 %	83 %
Východná a južná Afrika (priemer)	97 %	97 %	96 %
Pobrežie Slonoviny	99 %	98 %	98 %
Ghana	98 %	98 %	96 %
Stredná Afrika (Kamerun)	91 %	97 %	99 %
Tichomorje (priemer)	92 %	99 %	81 %

PRÍLOHA 2 – VYUŽÍVANIE PREFERENCIÍ NA VÝVOZ Z EÚ

Dovážajúca krajina	2015	2016	2017
Dohody o voľnom obchode „novej generácie“			
Kolumbia	63 %	71 %	68 %
Peru	28 %	47 %	52 %
Kostarika		38 %	
Ekvádor			42 %
Južná Kórea	68 %	71 %	74 %
DCFTA			
Gruzínsko	72 %	71 %	77 %
Dohody o voľnom obchode „prvej generácie“			
Stredomorskí partneri			
Egypt	36 %	62 %	44 %
Izrael		89 %	86 %
Libanon	74 %		58 %
Maroko		52 %	
Západný Balkán			
Albánsko	76 %	80 %	78 %
Bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko		90 %	89 %
Kosovo		44 %	
Čierna Hora	85 %	85 %	86 %
Srbsko	89 %	90 %	91 %
Latinskoamerickí partneri			
Čile	76 %	75 %	76 %
Mexiko	76 %	85 %	75 %
Štáty EZVO			
Švajčiarsko	79 %	79 %	78 %

PRÍLOHA 3 – ZOZNAM SKRATIEK

AKT	africké, karibské a tichomorské krajiny
CARIFORUM	Karibské fórum štátov AKT
CETA	Komplexná hospodárska a obchodná dohoda EÚ s Kanadou
CITES	Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín
DAG	domáca poradná skupina
DCFTA	prehĺbená a komplexná zóna voľného obchodu
EBO WWN	celosvetová sieť európskych obchodných organizácií (European Business Organisations worldwide network)
EHP	Európsky hospodársky priestor
EEN	sieť Enterprise Europe Network
DHP	dohoda o hospodárskom partnerstve
ESA	východná a južná Afrika
PZI	priame zahraničné investície
DVO	dohoda o voľnom obchode
ZO	zemepisné označenia
PDV	práva duševného vlastníctva
MOP	Medzinárodná organizácia práce
DNV	doložka najvyšších výhod
PUR	miera využívania preferencií
DSP	dohoda o stabilizácii a pridružení
SADC	Juhoafrické rozvojové spoločenstvo
MSP	malé a stredné podniky
SPS	sanitárne a rastlinolekárske opatrenia
TBT	technické prekážky obchodu
TRQ	colné kvóty
TSD	obchod a trvalo udržateľný rozvoj